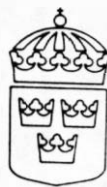

Redogörelse till riksdagen

1987/88:15

Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för
år 1987

Redog.
1987/88:15

Jämlikt föreskrifterna i 37 § lagen för Sveriges riksbank och 17 § bankoreglementet får fullmäktige i riksbanken avge härvid fogade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under 1987 jämte förslag om disposition av riksbankens vinstmedel.

I vissa frågor, som fullmäktige behandlat under året och som redovisas i berättelsen, har avgivits reservationer och särskilda yttranden. Dessa finns redovisade i fullmäktiges protokoll.

Fullmäktige hemställer

- att riksdagen fastställer riksbankens i förvaltningsberättelsen återgivna balans- och resultaträkningar för år 1987
- att riksdagen beslutar att av riksbankens tillgängliga vinstmedel, 7 018 413 482 kr., skall
 - a) 900 000 000 kr. i enlighet med tidigare riksdagsbeslut överföras till Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond;
 - b) 6 110 561 000 kr, dvs. 4 000 000 000 kr utöver gjorda förskottsbetalningar om 2 110 561 000, levereras in till statsverket; och
 - c) 7 852 482 kr. överföras till dispositionsfonden.

Stockholm den 28 januari 1988

ERIK ÅSBRINK

OLLE GÖRANSSON

KURT EKLÖF

*STAFFAN
BURENSTAM LINDER*

JAN BERGQVIST

*INGEMAR
ELIASSON*

KARL BOO

/Hanna Ericson

Innehåll

Inledning	4
Kredit- och valutapolitiken	5
Grunddragen i den realekonomiska utvecklingen	5
Kreditpolitikens huvuddrag och utvecklingen under året	8
Utvecklingen på kreditmarknaden	14
Statens upplåning	16
Valutaregleringen 1987	18
Kredit- och valutapolitiskt kalendarium	22
Internationellt finansiellt samarbete	24
Betalningsmedelsförsörjningen m. m.	30
Förvaltningsåtgärder	33
Riksbankens bokslut	44
Bilaga 1: Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne	53
Bilaga 2: Riksbankens jubileumsfond	54
Bilaga 3: Organisationsplan för Sveriges riksbank	55

Sveriges riksbank är myndighet under riksdagen och står under dess garanti. Riksbanken förvaltas av sju fullmäktige, varav sex utses av riksdagen och en av regeringen. Den av regeringen utsedde fullmäktigeledamoten är ordförande. Fullmäktige utser inom sig riksbankschef och inom eller utom sig en vice riksbankschef.

Riksbankens uppgift som centralbank består i att:

- utge sedlar och mynt,
- ansvara för betalningsmedelsförsörjningen,
- förvalta guld- och valutareserven,
- fungera som statens och bankernas bank,
- föra kredit- och valutapolitik inom ramen för den allmänekonomiska politiken.

Riksbanken administrerar vidare valutaregleringen.

Riksbankens verksamhet bedrivs vid huvudkontoret i Stockholm och vid åtta regionkontor samt under dessa tretton kassakontor. Vidare sker ut- och inlämning av sedlar vid tre s. k. sedeldepåer i postverkets regi. Regionkontorens och kassakontorens arbetsuppgifter består främst av betalningsmedelsförsörjning. Vid huvudkontoret svarar en särskild enhet, region Stockholm, för betalningsmedelsförsörjningen.

Grundläggande bestämmelser om riksbanken och dess uppgifter finns i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank och i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

I lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel regleras de kreditpolitiska instrument som regeringen genom förordnande kan ställa till riksbankens förfogande. Har förordnande om kreditpolitiska medel givits utfärdar riksbanken de tillämpningsföreskrifter som behövs för användningen av sådana medel.

De valutareglerande bestämmelserna återfinns dels i valutalagen (SFS 1939:350), dels i valutaförordningen (SFS 1959:264). Riksbanken har utfärdat föreskrifter om tillämpning av valutaförordningen vilka återfinns i riksbankens författningssamling, serie B.

Under år 1987 hade fullmäktige i riksbanken följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

Erik Åsbrink, ordförande, Olle Göransson, vice ordförande och deputerad, Bengt Dennis, riksbankschef, Staffan Burenstam Linder, Jan Bergqvist, Ingemar Eliasson och Karl Boo.

Suppleanter

Lars Mathlein, personlig suppleant för ordföranden (t. o. m. den 12 mars 1987), Klas Eklund, personlig suppleant för ordföranden (fr. o. m. den 13 mars 1987), Ivar Nordberg, Birgitta Johansson, Johan Gernandt, Aina Westin, Christer Eirefelt, Bertil Jonasson och Kurt Eklöf, vice riksbankschef.

Grunddragen i den realekonomiska utvecklingen

Aktivitetsnivån i den svenska ekonomin var hög under 1987 och i vissa delar rådde stark överhettning. Bakgrunden var en stark expansion av den inhemska efterfrågan. För tredje året i rad var det konsumtionen som stod för det största bidraget till BNP-tillväxten men även investeringsutvecklingen gav under året en viss stimulans.

En svag marknadstillväxt för svensk export i kombination med en kraftig ökning av den inhemska efterfrågan bidrog starkt till att ett överskott i bytesbalansen på 7 miljarder kr 1986 förbyttes i ett underskott på ca 5 miljarder kr 1987. Prisstegringarna hölls under första halvåret tillbaka av det prisstopp som då rådde. I stora delar avskaffades prisstoppet fr o m juli varefter prisstegringstakten åter ökade.

Den internationella bakgrunden och den svenska exporten

De finansiella obalanserna i världen med stora bytesbalansunderskott i USA å ena sidan och med överskott i Västtyskland, Japan och vissa NIC-länder¹ i Asien å den andra, var också under 1987 det dominerade problemet i den internationella ekonomiska utvecklingen. Det kraftiga dollarfallet sedan början av 1985 hade vid årets slut ännu inte resulterat i någon reduktion av det amerikanska bytesbalansunderskottet. Deprecieringen hade visserligen en gynnsam inverkan på exportvolymutvecklingen samtidigt som importtillväxten dämpades. Effekten härav uppvägdes dock av en försämring i terms-of-trade.

Produktionstillväxten i OECD-länderna uppgick 1987 till 2,7 %, ungefär samma ökningstakt som 1986. Under flera år hade konsumtionen i USA, pådriven av stora budgetunderskott, utgjort motorn i världsekonomin. Under 1987 skedde en markant avsaktning i den inhemska efterfrågetillväxten såväl i USA som i OECD-området sammantaget. Fortfarande gav emellertid konsumtionen det största bidraget till produktionsökningen i OECD. Investeringsuppgången hölls tillbaka av den oro som följde av att ojämvikterna i bytesbalanserna i världen inte visade tecken att minska och den osäkerhet om växelkurserna som följde av detta.

De finanspolitiska åtgärder i olika länder som vidtagits har visat sig otillräckliga för att eliminera de externa obalanserna. Ambitionen att med hjälp av en expansiv penningpolitik förhindra en recession i världsekonomin och samtidigt i enlighet med Louvre-överenskommelsen stabilisera dollarkursen, skapade inflationsförväntningar och trovärdighetsproblem för den ekonomiska politiken. Detta medförde en uppdragning av den internationel-

¹ Newly Industrialized Countries.

la räntenivån, vilken blev särskilt accentuerad under hösten. Ränteuppgångarna föranledde en portföljöverflyttning från aktier till räntebärande papper i USA, vilket i oktober utlöste dramatiska fall i de högt uppdrivna aktiekurserna över hela världen.

Börskrisen föranledde en återgång till lägre internationella räntor i syfte att förhindra en allvarlig finansiell kris och ett kursfall för USA-dollar. De åtgärder som mot slutet av året vidtogs i USA för att förhindra en uppgång i budgetunderskottet samt ett gemensamt G-7 uttalande om växelkurser och finanspolitik var inte tillräckliga för att skapa lugn på valutamarknaden. De sågs snarast som en bekräftelse på att några kraftfulla balansskapande åtgärder inte var att vänta och kursen på USA-dollar föll på nytt trots stödköp från flera centralbanker.

Marknadstillväxten för svensk export blev under året svagare än världshandelsutvecklingen totalt sett. Orsaken var bl a den ogynnsamma utvecklingen i Norge och Danmark. Den svaga investeringstillväxten i många OECD-länder missgynnade också stora delar av svensk exportindustri. Timlönökningen i svensk industri låg dessutom under 1987 genomsnittligt ca 3 % över konkurrentländernas vilket emellertid motverkades i någon mån av en bättre produktivitetsutveckling i svensk industri 1987. Exporten till vissa OECD-länder utvecklades dock gynnsamt, såsom till Spanien och Portugal. Vidare dämpades nedgången i exporten till OPEC-länderna. Detta innebär att exporten ändå kom att uppvisa i stort sett samma volymtillväxt 1987 som 1986, dvs omkring 3 %.

Inhemsk efterfrågan, lager och import

Under 1987 uppgick BNP-tillväxten i Sverige till ca 2,5 %, vilket innebar att tillväxten fördubblades jämfört med 1986. Den inhemska efterfrågan var hög. Den privata konsumtionen fortsatte att öka nästan lika kraftigt 1987 som året före, dvs omkring 4 %. Hushållens inkomster synes inte ha hållit samma höga ökningstakt som deras konsumtion under 1987. En stor del av konsumtionsökningen torde således ha finansierats genom att hushållen drog ned sitt sparande. Avregleringarna på kreditmarknaden i kombination med kraftiga förmögenhetsökningar i hushållssektorn till följd av stigande fastighetspriser och aktiekurser bidrog sannolikt till denna utveckling.

Bruttoinvesteringarna slog om från en viss minskning 1986 till en ökning på nästan 6 % 1987. Industriinvesteringarna ökade därvid med i runt tal 15 % och bostadsinvesteringarna, som sköt fart under året efter flera års nedgång, 10 %. Expansionstakten var så kraftig inom byggnadsverksamheten att en markant överhettning uppkom.

Tillväxten i importvolymen av varor och tjänster beräknas till ca 4,5 % 1987 mot knappt 6 % 1986. Minskade oljelager och därmed minskad oljeimport dämpade importökningen 1987.

Industriproduktion, sysselsättning och priser

Industriproduktionen ökade åter under 1987 efter att i stort sett legat stilla under ett par år dessförinnan. Kapacitetsutnyttjandet kom därmed att ligga

högt och överhettning rådde i vissa branscher.

Sysselsättningen fortsatte att öka och arbetslösheten reducerades ytterligare under året. Endast 2 % av arbetskraften var i genomsnitt arbetslös 1987.

Under loppet av året steg konsumentprisindex (KPI) med 5,2 % och mellan årsgenomsnitten för 1986 och 1987 med 4,2 %. Prisutvecklingen under loppet av året påverkades av det prisstopp som infördes i slutet av januari 1987. Fr o m juli infördes successiva lättnader i prisregleringen, vilket återspeglades i stigande prisstegringstakt under andra halvåret.

Bytesbalansen

Bytesbalansen försämrades markant mellan 1986 och 1987. Ett överskott 1986 på nästan 7 miljarder kr förbyttes i ett underskott på ca 5 miljarder kr 1987.

Det var framför allt en svagare handelsbalans som gav en försämrad bytesbalans. Den starka inhemska efterfrågetillväxten medförde att importen ökade mer än exporten. Avvecklingen av oljelagren fick emellertid till följd att den s k oljenotan kunde reduceras ca 4 miljarder kr mellan åren och försämringen i bytesbalansen begränsades därigenom.

Bytesbalansen. Miljarder kr

	1985	1986	1987 ¹
Handelsbalans			
(inkl. korrigering av handelsstatistik)	14,5	22,1	22,1
Tjänster och transfereringar	-25,1	- 27,4	- 27,4
Bytesbalans	-10,6	- 5,3	- 5,3

¹ Preliminärt utfall.

Tjänste- och transfereringsnettot för 1987 visade enligt statistiken en försämring med ca 4 miljarder kr. Införandet av ett nytt rapporteringssystem för betalningsbalansen, som medfört ett brott i statistiken för tjänster och transfereringar, gör resultatet svårtolkat. En del av den försämring i tjänste- och transfereringsnettot som registrerats kan vara en rent statistisk effekt beroende på bristande jämförbarhet vid övergången till det nya rapporteringssystemet.

Privat och kommunal kapitalbalans och valutaflöde

Sammantaget under året uppgick inflödet av valuta till 9,2 miljarder kr, ett något större inflöde än under 1986. Valutainflödet under året härrörde uteslutande från kapitalbalansen medan det under 1986 i stort sett motsvarade överskottet i bytesbalansen.

Valutainflödet skedde framförallt under perioden februari – april, då företagens nettoupplåning i utländsk valuta ökade kraftigt. Orsaken till detta var framför allt en ökande räntedifferens gentemot utlandet. En förändring i valutaregleringen innebärande att den kortaste tillåtna löptiden för finan-

Tabell 1. Bytesbalans och valutaflöden
Miljarder kr

Redog. 1987/88:15

	1986	1987 ¹	1986		1987	
			1 hå	2 hå	1 hå	2 hå ¹
A. Bytesbalans	6,9	- 5,3	5,6	1,2	1,7	- 7,0
B. Privata kapitaltransaktioner, netto	1,4	14,5	8,4	- 6,9	10,4	4,1
Valutaflöde (A+B=C-D-E)	8,3	9,2	14,0	- 5,7	12,1	- 2,9
C. Valutareservens transaktionsförändring	1,2	5,8	2,6	- 1,4	10,1	- 4,3
D. Riksbankens övriga transaktioner	0,9	- 1,3	- 0,5	1,4	- 1,3	0,0
E. Statens upplåning	- 8,0	- 2,1	- 10,9	2,9	- 0,7	- 1,4

¹ Preliminärt utfall för bytesbalans och privata kapitaltransaktioner

siella lån sänktes från två till ett år bidrog till att öka intresset för utlandsupplåning.

Direktinvesteringarna i utlandet fortsatte att öka också 1987. Trots att kravet på utlandsfinansiering släpptes 1986 finansierades i stort sett oförändrad andel av direktinvesteringarna utomlands.

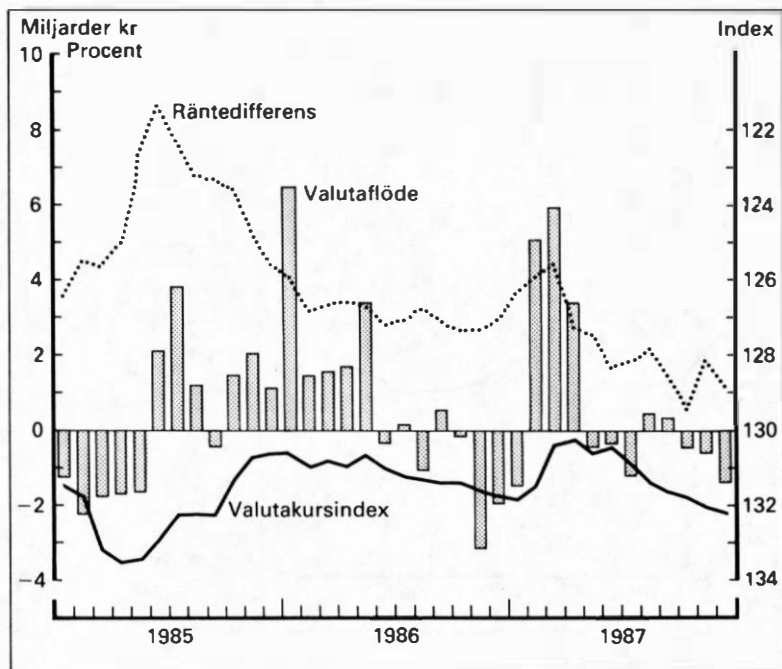
Handeln med svenska aktier resulterade i ett utflöde under 1987. Efter en utförsäljning, netto, på drygt 2 miljarder kr 1986, vände aktiehandeln och netto återköptes aktier för drygt 4 miljarder kr 1987. Tendensen till återköp förstärktes efter börsfallet i oktober.

Kreditpolitikens huvuddrag och utvecklingen under året

Utgångsläget

År 1987 var det andra året efter det att ränteregleringen för bankerna och utlåningstaken för banker, finansbolag och bostadsinstitut slopats. I slutet av 1986 hade också bruttoplaceringskraven på försäkringsinstitut och AP-fonden upphävts. Därmed var samtliga regleringar av någon kreditpolitisk betydelse avskaffade. Genom denna avreglering förändrades såväl kreditpolitikens utformning som kreditmarknadens funktionssätt.

I det nya marknadsläget förändrades konkurrensvillkoren. Detta medförde förskjutningar i bankernas, finansbolagens och andra kreditinstituts utlåning, upplåning och marknadsandelar. De förändrade förutsättningarna innebar också att en betydande del av den kreditgivning som tidigare skett via den oorganiserade marknaden överflyttades till kreditinstituten. Omflyttningen försvårar tolkningen av utvecklingen. Det kan dock konstateras att den kraftiga utlåningsökning som ägde rum 1986 följdes av en fortsatt kreditexpansion under 1987. Utöver kreditinstitutets utlåning skedde även en omfattande finansiering via värdepappersmarknaden, främst i kortfristiga former.

Anm Räntedifferensen 3-mån statsskuldväxelränta vis à vis 3-mån eurodollarränta.

Mål och ramar för politiken

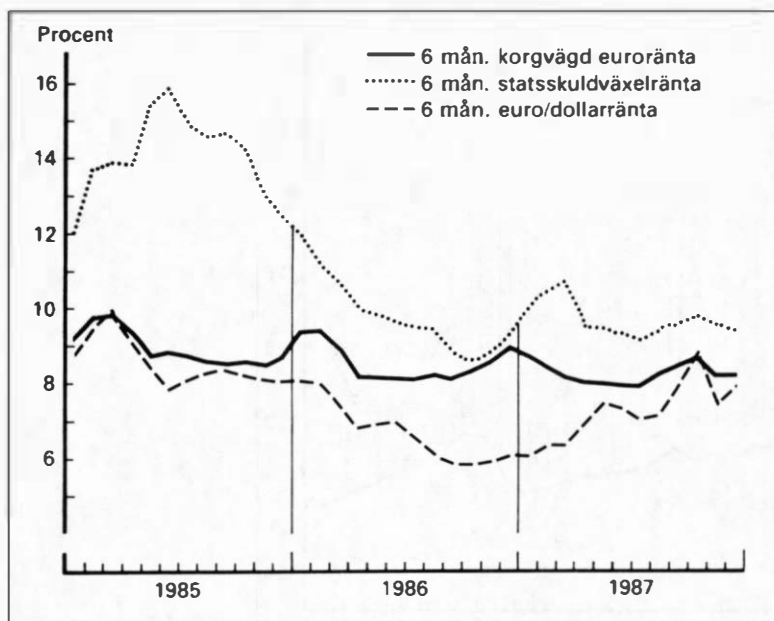
Kreditpolitikens inriktning betingades under 1987 i allt väsentligt av det inhemska konjunkturläget. Det innebar inte några eftergifter beträffande målen för den externa balansen utan betydde att det höga inhemska efterfrågeläget fordrade en högre grad av restriktivitet i penningpolitiken än vad som krävdes för att förhindra ett valutaflöde.

Sedan 1984 har gällt som norm för penningpolitiken att staten i fortsättningen inte skulle öka sin skuldsättning gentemot utlandet. Normen hade bl. a. syftet att förstärka tilltron till att kronans yttre värde kommer att bevaras och utgjorde ett led i strävandena att bekämpa inflationen. Det innebar att riksbanken måste föra en kreditpolitik som var tillräckligt stram för att förebygga en avtappning av valutarenserv. Detta operativa mål att – med bibehållen fast valutakurs i förhållande till den s k valutakorgen – förhindra ett valutaflöde har utgjort den nedre gränsen för hur lätt kreditpolitik riksbanken kan föra.

Under första delen av 1985 då valutaflödet var betydande framtvingades en kraftig åtstramning av kreditpolitiken. Räntedifferensen gentemot utlandet blev därigenom för en kortare period exceptionellt stor – kring 8 procentenheter för statsskuldväxlar vis à vis eurodollar. De vidtagna åtgärderna förstärkte tilltron till den fasta växelkurspolitiken. Detta i förening med den successiva förbättring av betalningsbalansläget som sedan

Diagram 2 Penningmarknadsräntor i Sverige och utlandet
Månadsgenomsnitt

Redog. 1987/88:15

följde möjliggjorde en snabb anpassning nedåt av den inhemska räntenivån och en krympning av den mycket stora marginalen till den internationella räntenivån. Anpassningen av den inhemska räntenivån kom därför under loppet av 1986 att i växande grad bestämmas av det inhemska efterfrågeläget. En tilltagande överhettning av ekonomin har alltsedan dess varit vägledande för penningpolitikens utformning.

Räntestegring i början av året

Ingången av 1987 präglades av den snabba omkastning mot stigande räntor som ägt rum i slutet av 1986. Efter en längre tids valutainflöde och en räntenedgång såväl utomlands som i Sverige skedde i november 1986 en omvärdering på finansmarknaden av det ekonomiska läget. Viktiga indikatorer som väckte oro var främst pris- och löneutvecklingen och den kraftiga ökningen av den privata konsumtionen. Prisökningarna hotade att bryta igenom inflationstaket i löneavtalen på 3,2 %, vilket kunde föranleda omförhandlingar. Även ökningen av den privata konsumtionen stimulerad av de löneökningar som följde på tvåårsavtalen på arbetsmarknaden gav anledning till farhågor. Den tilltagande kreditexpansionen under 1986 kunde också förstärka efterfrågeeffekten.

Förändringen i de finansiella marknadernas förväntningsbild ledde i slutet av 1986 till en snabb uppgång i marknadsräntorna med omkring 1 procentenhet utan att riksbanken ingrep med motverkande operationer. Pressen uppåt på marknadsräntorna accentuerades, då den finansplan som framlades i

början av 1987 inte motsvarade de finansiella marknadernas förväntningar om åtstramning av finanspolitiken. Uppgången förstärktes av att valutautflödet sedan november fortsatte.

Redog. 1987/88:15

Ränteuppgången på den långa sidan kulminerade i slutet av januari när räntan på 5-åriga statsobligationer noterades till knappt 12 %, en uppgång med 2,7 % sedan bottenläget i början av november. Räntan på 6-månaders statsskuldväxlar steg under samma tid från 8,5 till 10,2 %.

Riksbanken motverkade inte denna ränteuppgång eftersom den bidrog till att dämpa den inhemska efterfrågan. Under december och januari hölls dock dagslånemarknaden relativt likvid för att genom låga dagslåneräntor modellera trycket uppåt på räntorna.

Tendens till räntefall

Som ett resultat av ett stort valutainflöde föll obligationsräntorna drygt en halv procent i början av februari. Riksbanken ansåg dock inte att någon varaktig grund fanns för en neddragning av den långa räntan mot bakgrund av de balansproblem som alltjämt förelåg i den svenska ekonomin. Därför intervenerade riksbanken och sålde statspapper för att hindra ett fortsatt räntefall.

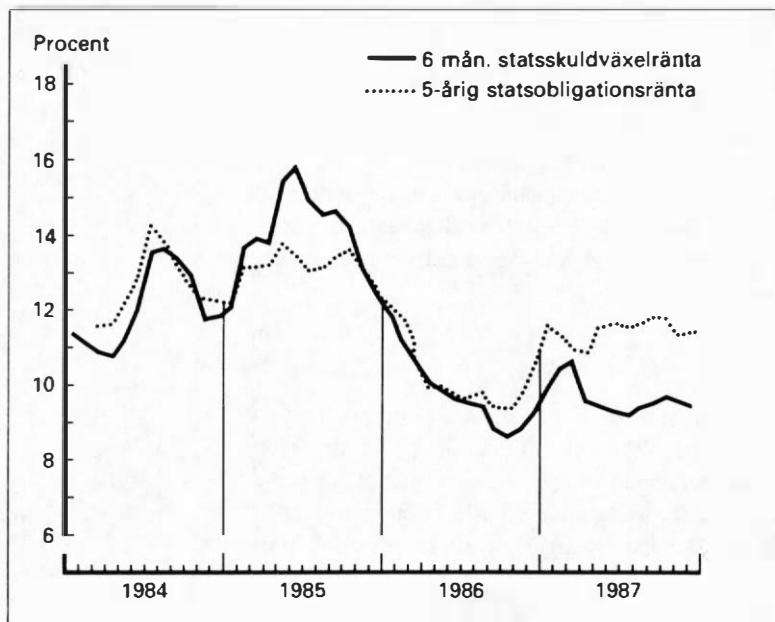
Trycket nedåt på räntorna fortsatte emellertid. Den förnyade optimismen på marknaden hade flera orsaker, bl a uteblev den befarade löneomförhandlingen. Gynnsamma konjunkturprognoser och ett fall i oljepriset var andra positiva inslag. Riksbanken ansåg dock att de grundläggande balansproblemen kvarstod och fortsatte därför att motverka en räntenedgång.

Räntehöjningen, som inleddes i november 1986, innebar en vidgning av räntemarginalen gentemot utlandet. Mot 6-månaders eurodollar var den i februari och mars 1987 drygt 4 %, efter att i stort sett under hela 1986 ha legat omkring 3 %. I förhållande till räntegenomsnittet i valutakorgen steg marginalen till drygt 2 procentenheter i mars efter att ha varit helt obetydlig i november 1986. Den större räntedifferensen ledde till ett kraftigt valutainflöde. Från slutet av januari till slutet av april uppgick valutainflödet till 15 miljarder kr. Den svenska kronans värde stärktes genom att riksbanken lät valutakursindex falla till i närheten av den nedre gränsen på 130.

Stabila penningmarknadsräntor men stigande långa räntor

Det kraftiga valutainflödet som pågått en tid gjorde att riksbanken mot slutet av mars initierade en neddragning av penningmarknadsräntorna. Samtidigt förelåg alltjämt motiv för en i stort oförändrad lång ränta. Den av riksbanken sålunda eftersträfvade vridningen mot en mer positivt lutande yieldkurva underlättades av att trycket nedåt på den långa räntan avtog då marknaden blev alltmer övertygad om att rådande balansproblem knappast kunde tillåta en ytterligare nedgång. De korta räntorna föll snabbt. Vid mitten av april var räntan på 6-månaders statsskuldväxlar nere på 9,5 %. Vridningen förstärktes av att obligationsräntorna efterhand vände uppåt under intryck av en uppgång i USA-räntorna.

Obligationsräntorna stannade efter uppgången i april och maj kvar på en

hög nivå – 11,5 % och över – till fram i oktober. De korta räntorna låg från april till oktober på en nivå omkring 9,5 %. Riksbanken intervenerade upprepade gånger under denna period för att stabilisera räntorna.

Från slutet av augusti tillförde riksbanken så gott som konstant marknaden likviditet genom sk återköpsaffärer. Detta gjordes för att undvika en åtstramning av dagslånemarknaden som skulle driva upp även övriga räntor. Behovet att likvidisera marknaden var framförallt en följd av att likviditetspåspädningen från statsbudgeten upphörde under 1987.

Valutaflödena var i god balans under andra halvåret, vilket gjorde det möjligt att bibehålla de korta räntorna på en relativt låg nivå. Räntedifferensen gentemot utlandet var under större delen av året i avtagande. Den var i början av oktober ca 1 procentenhet gentemot såväl eurodollarräntan som den sk korräntan. Mot slutet av året vidgades differensen åter och beräknas för perioden november-december till något under 2 procentenheter. Riksbanken lät successivt valutakursindex stiga mot riktvärdet 132.

Trots försöken att enas om en gemensam strategi, innebärande minskat budgetunderskott i USA och stimulansåtgärder i Västtyskland och Japan, minskade förtroendet för den amerikanska dollarn på de finansiella marknaderna. Detta ledde under sommaren och hösten till höjda räntor i USA. Uppgången kulminerade efter publiceringen av USA:s handelsbalans för augusti. Räntan på 30-åriga statsobligationer steg till över 10 % och dollarn försvagades ytterligare. Även i andra länder skedde en viss uppgång, så t ex steg 6-månadersräntan för D-marksplaceringar på euromarknaden från drygt 4 % i augusti till drygt 5 % vid mitten av oktober. Under intryck av de stigande räntorna utomlands började de svenska räntorna att pressas

uppåt i oktober. Fortsatt oro beträffande utvecklingen i Sverige, med tilltagande inflation och prognoser om betydande bytesbalansunderskott under 1988 bidrog här till. En kulmen i ränteuppgången nåddes den 19 oktober, då räntan på 6-månaders statsskuldväxlar gick upp till drygt 10 % och räntan på 5-åriga statsobligationer till 12 %. Riksbanken intervenerade vid ett par tillfällen under oktober för att dämpa den snabba uppgången.

Börsnedgången och utvecklingen därefter

Den 19 oktober inträffade kraftiga kursras på världens aktiebörser. Rasen inleddes på New York-börsen och spreds omedelbart till världens övriga börser och andra finansiella marknader. Börsnedgången satte sin prägel på de följande veckornas ränteutveckling i Sverige och utomlands. Även om kursnedgången i många fall innebar en återgång till rimligare relationer mellan företagens vinster och börsvärden var snabbheten och djupet i börsnedgången oroande. Då störningar på de finansiella marknaderna kan utlösa en recession ansåg centralbankerna det nödvändigt att värna om det finansiella systemets stabilitet genom att tillföra erforderlig likviditet, motverka tvära kast i ränteutvecklingen samt att se över hanteringen av finansiella instrument och tekniker som tidigare på sina håll medfört icke acceptabelt risktagande.

Tabell 2. Aktiekurser
Procentuella förändringar

	1985	1986	1987	Under perioden 1 jan–16 okt 1987	Under perioden 16 okt–31 dec 1987
Sverige	+25	+51	– 9	+32	–31
Danmark	+42	–19	– 5	+ 7	–11
Norge	+31	– 9	–13	+50	–42
Västtyskland	+76	+ 5	–35	– 6	–32
Storbritannien	+20	+16	+ 7	+42	–25
Förenta staterna	+28	+23	+ 1	+17	–13
Japan	+15	+49	+15	+40	–18

Den amerikanska centralbanken gick i spetsen för att tillföra marknaden likviditet, först i syfte att förhindra konkurser och därefter för att motverka recessionstendenser. De amerikanska räntorna föll också snabbt. Räntan på 30-åriga statsobligationer gick på fyra dagar ner från ca 10 till 9 %. 6-månaders eurodollarräntan föll på lika lång tid med närmare 2 procentenheter till ca 7,5 %. De nya räntenivåerna bibehölls sedan i stort sett oförändrade under resten av året. I Västeuropa och Japan genomfördes efter börsnedgången en koordinerad neddragning av de administrativa räntorna i syfte att stimulera ekonomin.

Då de svenska räntorna hållits nere och inte följt den kraftiga uppgången i de internationella räntorna blev också nedgången i den svenska räntenivån efter börskrisen mindre omfattande än t ex i USA. De korta räntorna föll tillbaka till 9,5-procentnivån. Nedgången i obligationsräntorna blev något större. 5-årsräntan gick ner från 12 till omkring 11,3 % i november.

Utvecklingen under 1987 kännetecknades av fortsatt stark utlåningsexpansion. Under 1987 gällde den överenskommelse som riksbanken ingick med kreditinstituten i november 1986 om amortering av lån till hushåll. Nya lån givna av bostadsinstitut skulle varje år amorteras med minst 3 % av ursprungligt lånebelopp medan motsvarande amorteringskrav för banker och finansbolag uppgick till 6 %.

Kreditinstitutens utlåning

Bankernas utlåning i kronor ökade under 1987 i högre takt än ett år tidigare. Visserligen kan man räkna med att takten i den överföring av krediter till bankerna från den icke-institutionella marknaden som initierades av avregleringen avtog under 1987. Denna utveckling balanserades dock mer än väl av andra faktorer, bl a blev till följd av ränteutvecklingen omläggningen av bankkrediter till långfristiga lån i bostadsinstitutens mindre omfattande under 1987 än under 1986.

Bankernas utlåning till hushåll blev betydligt större 1987 än 1986 medan utlåningen till företagen blev mindre omfattande. Företagen tog dock under 1987 i större omfattning upp lån i utländsk valuta. Detta skedde mot bakgrund av en fallande dollarkurs och en ändring i valutaregleringen som innebar att lån med kortare löptider än tidigare kunde tas upp. Sammanlagt var företagens upplåning via bank i svensk och utländsk valuta större 1987 än 1986.

Utlåning i svenska kronor. Nettoflöde, miljarder kr.

	Banker	Finansbolag	Bostadsinstitut		Totalt
			med statligt lån	utan statligt lån	
1985	7,3	9,5	24,9	14,3	56,0
1986	51,3	22,3	28,9	47,4	150,0
1987	45,0	30,5 ¹	33,4	15,4	124,3
<i>12-månadersförändring t. o. m.</i>					
Okt. 1986	42,0	14,0	29,5	44,1	129,6
Okt. 1987	47,0	21,2	33,8	19,8	121,8

¹ 12 månader t o m november 1987.

Även finansbolagens kreditgivning fortsatte att expandera i hög takt. Vid halvårsskiftet fick även de bankägda bolagen rätt att lämna direkta lån till hushåll. Nära hälften av finansbolagens lånestock utgörs av krediter till hushållen.

Bostadsinstitutens utlåning dämpades betydligt under 1987. Denna utveckling hänförde sig helt till utlåningen utan statliga räntesubventioner. Bostadsinstitutens förlorade marknadsandelar till bankerna. Denna omfördelning förklaras sannolikt i betydande utsträckning av de stora förändringar i räntorna som skedde under året. De långa räntorna, som tidigare hade legat i nivå med eller något under bankräntorna kom nu att snarare ligga något

över. Utlåningen med statliga räntesubventioner utvecklades jämnt, i takt med bostadsbyggandet.

Kreditinstitutens räntesättning

Bankernas medelräntor på företagskrediter följde under första och andra kvartalet penningmarknadsräntorna. Under tredje kvartalet däremot sänkte bankerna räntorna på företagskrediter trots att penningmarknadsräntorna steg. Förändringen speglade den ökade konkurrensen på marknaden för krediter till företag. Medelräntorna på hushållskrediter förändrades inte nämnvärt under året.

Traditionellt har räntorna i *bankernas inlåningsräkningar* varierat i takt med diskontot. Efterhand har emellertid bankernas räntesättning för inlåning börjat avvika från diskontots utveckling. Under våren förekom ändringar i inlåningsvillkoren som innebar lägre ränta på många typer av inlåningsräkningar. Bankerna sökte på så sätt kompensera sig för starkt ökade kostnader och minskade marginaler.

I ett uttalande från riksbanken under hösten uppmanades bankerna att koncentrera sina ansträngningar på att sänka sina rörelsekostnader snarare än att sänka sina inlåningsräntor. Detta uttalande gjordes mot bakgrund av de stora kostnadsökningar som hade registrerats, men även med hänsyn till behovet att främja hushållens sparande.

För *finansbolagen* ledde en allt hårdare konkurrens på kreditmarknaden till krympande marginaler mellan deras utlånings- och inlåningsräntor. Utlåningsräntorna kom att knytas närmare marknadsräntan på bolagens upplåningsinstrument.

Värdepappersmarknaden

Stegringen av *obligationsmarknadsräntorna* under året, såväl i nivå som i förhållande till penningmarknadsräntorna, medförde en förskjutning mot kortfristigare upplåning hos kommuner, företag och i viss utsträckning mellanhandsinstitut. Upplåningen på obligationsmarknaden blev under 1987 mycket lägre än ett år tidigare. Däremot ökade upplåningen på *certifikatmarknaden*. Upplåningen på denna marknad konkurrerar också med lån i bankerna eftersom företag och andra större låntagare kan låna på denna marknad mot lägre räntor än vid finansiering i bank.

Certifikatmarknaden. Miljarder kr.

	Beviljat rambelopp	Utnyttjat belopp	
		Totalt	Bostadsinstitut
1985-12-31	38,4	17,2	0,6
1986-09-30	62,1	32,8	2,8
1987-09-30	102,6	43,6	15,2

Vid utgången av september 1987 hade företag och kommuner utestående, av riksbanken beviljade, tillstånd att utge certifikat till ett belopp på 102,6 miljarder kr. Inomot halva detta belopp beräknas ha utnyttjats. Bostadsinstitutet har i växande utsträckning tagit certifikatmarknaden i anspråk.

Fondökningen för *Allmänna Pensionsfondens* tre första styrelser uppgick under 1987 till 22 miljarder kr, ett något högre belopp än 1986. Ökningen förklaras dock i huvudsak av att reserveringar av löntagarfondmedel skett under 1987. Bruttoplaceringskravet för allmänna pensionsfonden och livförsäkringsbolagen, som tidigare innebar krav på förvärv av stats- och bostadssobligationer men utan krav på att behålla dessa, avskaffades i december 1986. En förskjutning mot ökad andel statspapper i förhållande till bostadssobligationer torde sammanhålla med ränteutvecklingen och ändrade utbudsförhållanden. Refinansieringslånen till näringslivet, som förmedlas via bankerna, fortsatte att minska.

Försäkringsbolagens placeringskapacitet sjönk mellan 1986 och 1987 till följd av inbetalningarna av den speciella förmögenhetsskatten – ca 16 miljarder kr för försäkringssektorn i sin helhet.

Likviditetsutvecklingen

Tillväxten i penningmängden (bankinlåning och sedelinnehav) mätt över 12-månadersperioder låg i slutet av 1986 och början av 1987 kring 11 %. Under loppet av året sjönk tillväxttakten successivt till 6–7 % vid slutet av året. Inkluderas även allemanssparandet i penningmängden var tillväxttakten i utgångsläget omkring tre procentenheter högre, och omkring två procentenheter högre vid slutet av 1987. Vidgas likviditetsmättet ytterligare till att även omfatta den icke-finansiella sektorns innehav av statsskuldväxlar indikeras ingen dämpning av likviditetstillväxten mellan åren. En betydande neddragning av innehavet av korta statspapper under 1986 följdes av viss fortsatt neddragning under loppet av 1987. Tillväxttakten för det vidgade likviditetsmättet kom sålunda att ligga kring 7–8 %.

Statens upplåning

Staten kunde under 1987 återbetala drygt 8 miljarder kr på statsskulden medan denna ökade med 32 miljarder kr 1986. Omslaget förklaras delvis av den engångsskatt på försäkringsbolagens förmögenhet som togs ut 1987. Denna gav staten en extra inkomst på 16 miljarder kr.

Upplåningen från hushållen var även under 1987 betydande, även om den var mindre än under 1986. Via allemanssparandet lånade staten 10 miljarder kr netto och i form av spar- och premieobligationer ytterligare 4 miljarder kr.

Det var i första hand den utestående volymen statsskuldväxlar som drogs ned. Under loppet av 1987 minskade stocken statsskuldväxlar med närmare 20 miljarder kr, till 75 miljarder kr. På obligationssidan motsvarades nettoupplåningen i form av riksobligationer på 8 miljarder kr av en lika stor minskning av den utelöpande volymen tidigare prioriterade statsobligationer.

Tabell 3. Finansiering av statens lånebehov 1986 och 1987
Nettobelopp. Miljarder kr.

Redog. 1987/88:15

	1986	1987
Statens budgetunderskott	35	4
Valutaförluster på statens utlandslån	3	0
Engångsskatt	-	16
Riksgäldskontorets kreditgivning	-	1
Statens lånebehov	32	-11
<i>Finansiering</i>		
Riksbanken	28	- 8
därav: investeringskonton	8	- 8
kassakravsmedel	8	- 1
övrigt	12	1
Inhemsk marknad	10	- 3
därav: allemanssparande	15	10
premie- och sparobligationer	12	4
övrigt	-17	17
Utlandet	- 6	0
Summa finansiering	32	-11

I yttrande över valutakommitténs betänkande (SOU 1985:52) uttalade fullmäktige 1986 att en gradvis men beslutsam avveckling av valutaregleringen borde inledas. Endast de delar av valutaregleringen som framstod som centrala för penning- och valutapolitiken skulle undantas från liberaliseringen.

Det av fullmäktige initierade liberaliseringsarbetet påbörjades under 1986 och har fortsatt under 1987. Den sålunda inledda översynen har till syfte att åstadkomma såväl liberaliseringar som förenklingar av valutaregleringen. Förenklingar har i ett stort antal fall skett genom delegering av beslutanderätten till valutabankerna. Arbetet avses fortsätta även under 1988.

I det följande lämnas en översiktlig beskrivning av regler och praxis på några huvudområden inom valutaregleringen samt av de ändringar som vidtagits under 1987.

Direkta investeringar

Sedan det tidigare kravet att svenska direkta investeringar i utlandet skulle finansieras genom upplåning i utländsk valuta upphävts i juni 1986, innebär riksbankens prövning av ansökningar endast en äkthetskontroll. Tillstånd till sådan investering förenas med villkor som avser att säkra att karaktären av direkt investering bevaras och att överskott i rörelsen inte utan tillstånd investeras i annan art av verksamhet än som uppgivits i ansökan. Det utländska bolaget skall heller inte i sin tur kunna bilda dotterbolag utan riksbankens tillstånd.

Tillstånd till företags fastighetsförvärv i utlandet har tidigare getts i begränsad omfattning beroende på att sådana förvärv ofta bedömts reellt innebära portföljplacering fast i direktinvesteringens form. Tillstånd har dock bl a getts till byggnadsföretag. Sådana tillstånd har avsett byggnadsverksamhet i utlandet och har i regel getts på villkor att objekten säljs ett par år efter färdigställandet. Förvärv av fastigheter för drift av hotell eller annan verksamhet i egen regi i utlandet har också godtagits. I november beslöts att företags investeringar i fastigheter i utlandet i fortsättningen skall behandlas på samma sätt som investeringar i andra branscher i vad avser gränsdragning mellan direkta investeringar, som skall bifallas, och passiva placeringar, som skall avslås. Detta innebär också att riksbanken är beredd fränfalla krav på försäljning av i utlandet uppförda eller ombyggda fastigheter, som uppställts i tidigare tillstånd. Försäkringsbolags fastighetsförvärv utgör typiskt sett placering av förvaltade medel och försäkringsbolag och dotterbolag till sådana kan därför inte ges tillstånd till fastighetsförvärv såsom direkt investering. Denna nya praxis började tillämpas omedelbart.

Vid utländska direkta investeringar i Sverige har investeraren kunnat få tillstånd att ta upp lån i Sverige för att finansiera transaktionen. Sådant lån har dock endast medgivits till ett belopp som motsvarar hälften av investe-

ringsbeloppet. För att inte denna regel skulle kunna kringgå genom att dotterbolaget i Sverige tar upp lån här med det utländska moderbolagets borgen, har kreditgivning inom landet mot säkerhet i form av borgen från utlandet inte varit tillåten utan tillstånd från riksbanken. Begränsningen av en utländsk direktinvesterares upplåning i Sverige till hälften av investeringsbeloppet upphävdes i december. Därmed fanns inte längre behov av att kreditgivning mot borgen från utlandet skulle vara underkastad tillståndskrav. En generell dispens från tillståndskravet kommer därför att utfärdas i början av 1988.

I december beslutades att tillståndsgivningen av vissa direkta investeringar i förenklingssyfte skulle delegeras till valutabankerna. Det gäller ärenden som till sin natur är "genuina" direkta investeringar. Prövning hos valutabankerna bör vara mycket enkel. Kriterier har därför uppställts som avser mycket enkla fakta som lätt kan indentifieras och som inte kräver några bedömningar från bankerna. För att valutabank skall få lämna tillstånd för svensk direkt investering i utlandet krävs bl a att investeraren är juridisk person, att ägarandelen i det utländska företaget kommer att överstiga 20 % av kapitalet eller röstetalet, att investerarens och det utländska företags verksamhet avser tillverkning, sammansättning, transport eller försäljning av vara samt att investeringen inte överstiger 100 mkr under ett kalenderår. Vidare skall framgå att de anställda hos den svenska investeraren är informerade om transaktionen och inte haft något att erinra. För utländsk direkt investering i Sverige är kriterierna desamma utom att några villkor ej ställs på den utländske investerarens juridiska status eller verksamhet. Delegeringen till valutabankerna kommer att sättas i kraft under början av 1988.

I syfte att studera effekten av det tidigare kravet på finansiering av direkta investeringar i utlandet med lån i utländsk valuta och effekten av att kravet avskaffades i juni 1986, har riksbanken gjort en intervjuundersökning riktad till ett mindre antal direktinvesteraande bolag som tillsammans svarade för drygt 60 % av de totala direkta investeringarna 1986.

Studien tyder på att upplåningskravet inte påverkat direktinvesteringarnas omfattning. Ökningen 1986 och 1987 i relation till 1985 kan därför inte hänföras till att kravet avskaffats.

Finansiell upplåning i utlandet

Bestämmelserna i valutaregleringen om medel- och långfristig upplåning i utlandet har liberaliserats kraftigt de senaste åren.

Företag och kommuner får uppta lån i utländsk valuta hos valutabank under förutsättning att lånet har en minsta genomsnittlig löptid som i februari 1987 sänktes från två till ett år. Sådana lån kan således upptas utan beloppsbegränsning och utan särskilt medgivande från riksbanken. För motsvarande lån hos utländskt kreditinstitut eller genom emission i utlandet av skuldbevis i utländsk valuta lämnar normalt riksbanken tillstånd.

För förtida lösen av lån är riksbankens praxis fortsatt restriktiv, även om ett antal mindre lättnader infördes i februari.

Från februari har en generell dispens gällt för alla slag av garantier gentemot utlandet som inte utgör borgen för lån.

Värdepapper

Valutainlänning som innehar i Sverige förvarade utländska värdepapper får sälja dessa i utlandet och för likviden köpa andra börsnoterade utländska värdepapper (omplacering eller switch). De utländska värdepappren får vidare fritt säljas till annan valutainlänning, varvid de betalas med en överkurs, kallad switchpremie. Denna premie är inte föreskriven av riksbanken utan helt marknadsbetingad. Valutainlänning som vill förvärva ett visst utländskt värdepapper har hittills varit hänvisad till att från annan valutainlänning köpa ett utländskt värdepapper, vilket som helst, och sedan i utlandet switcha det mot de önskade värdepappret. Alla transaktioner med utlandet måste göras genom valutabank eller av riksbanken godkänd fondkommissionär. I praktiken genomförs dock vanligen dessa två steg på en gång av banken eller fondkommissionären. Den som köper ett utländskt värdepapper upplever då att han köper "switchvaluta", när han på en gång betalar värdepappret och switchpremien.

Riksbanksfullmäktige hade i april 1986 deklarerat sin avsikt att så småningom helt avskaffa förbudet för valutainlåningar att från utlandet köpa utländska aktier.

I november tillkännagav så riksbanken hur det första steget i liberaliseringen av aktieköpen skulle gå till. Tillstånd att utan switchförfarande från utlandet köpa börsnoterade utländska aktier kommer att ges vid tre tillfällen under 1988 till ett belopp av 1 miljard kronor per gång med början i februari. Tillstånden lämnas mot en avgift som bestäms genom anbudsgivning. Avsikten är att samma metod skall tillämpas 1989 i minst samma omfattning som 1988. En förutsättning för tillstånd är att de köpta aktierna läggs i depå och registreras hos valutabank eller av riksbanken godkänd fondkommissionär. Aktier inom depåsystemet kan säljas och köpas fritt men inte utlämnas till ägare efter försäljning i Sverige. Kravet på placering i depå medför att riksbankens och skattemyndigheternas insyn i behållningar av utländska aktier vidgas. Aktier som vid starten för det nya systemet ligger utanför depå kommer att omfattas av depåkrav när de säljs.

I augusti beslöts att ny praxis skall tillämpas vid prövning av ansökningar om tillstånd för anställda i svenska dotterbolag inom utländska koncerner att utan switchförfarande förvärva aktier i det utländska moderbolaget. Ändringen innebär att tillstånd kan lämnas när förvärv erbjuds av arbetsgivaren inom ramen för ett särskilt arrangemang.

Enligt tidigare praxis har riksbanken automatiskt lämnat tillstånd till försäljning till utlandet av svenska börsnoterade aktier eller aktier som är föremål för handel på OTC-marknaden. I början av 1988 kommer en generell dispens för försäljning till utlandet av sådana aktier att utfärdas. Vidare kommer tillstånd normalt att kunna lämnas till emission eller försäljning av konvertibla skuldebrev till utlandet. Switchreglerna ändras

därvid så att konvertibla skuldebrev inte får bytas mot andra räntebärande papper utan endast mot aktier.

Redog. 1987/88:15

I anslutning till beslutet att det inte längre skall krävas tillstånd för försäljning av börsnoterade aktier och OTC-aktier, beslöts också att handel med utlandet i andelar i svenska aktiefonder endast skall få ske sedan riksbanken godkänt respektive fond för detta ändamål. Syftet är att lämna sådant godkännande för aktiefonder som inte placerar sina tillgångar i obligationer eller andra räntebärande tillgångar.

I juni antogs generella regler som öppnade möjligheten för valutautlåning att handla med standardiserade optioner i svenska börsnoterade aktier och indexoptioner. Avsikten med beslutet var att ge utländska portföljförvaltare ett instrument att skydda risker i den svenska delen av portföljen.

Bostad i utlandet och emigrationsvaluta

Valutainlännings bostadsförvärv i utlandet utan samband med utflyttning har från februari kunnat ske utan tillstånd från riksbanken. Därvid har också begränsningen till ett objekt per familj utgått. De enda villkoren är nu att förvärv ej sker för sammanlagt mer än 800 000 kronor per familj och att bostaden eller bostäderna är avsedda för familjens eget bruk.

Emigrant får vid utflyttning normalt tillstånd att överföra upp till 200 000 kronor till utlandet. Då familj emigrerar kan också medges att högst 200 000 kronor överförs per utflyttad familjemedlem, oavsett vem förmögenheten tillhör. För tillstånd till överföring av högre belopp erfordras ett intyg från länskattemyndigheten utvisande att inga skatteskulder föreligger. Före februari krävdes sådant intyg redan för belopp över 10 000 kronor. För tillstånd till överföring av belopp över 200 000 kronor skall göras en bedömning att sökanden inte längre är att anse som bosatt i Sverige. Till ledning för denna bedömning skall föreligga ett intyg från länskattemyndigheten.

I oktober beslöts att emigrant, utöver ovan nämnda grundtilldelning på 200 000 kronor och utan hänsyn till hur bosättningsförhållandena bedömts från skattesynpunkt, kan få tillstånd att till utlandet överföra upp till 800 000 kronor per familj för bostadsköp i samma utsträckning som ej utflyttade svenskar. Som förutsättning för sådant tillstånd krävs ett intyg från länskattemyndigheten utvisande att inga skatteskulder föreligger.

Rapporteringsregler

Den 1 mars 1987 började det rapporteringssystem som redan gällde för betalningar till utlandet att tillämpas också för betalningar från utlandet. Detta innebär bl a att samtliga betalningar till och från utlandet över 25 000 kronor skall rapporteras från valutabankerna till riksbanken.

Syftet med det nya rapporteringssystemet är att avhjälpa de mångåriga och besvärande bristerna i den svenska betalningsbalansstatistiken. Kvaliteten höjs, särskilt när det gäller tjänsteexporten, samtidigt som statistiken kan levereras betydligt tidigare än med det gamla systemet.

Kredit- och valutapolitiskt kalendarium 1987

5 februari

Fullmäktige hemställde i skrivelse till regeringen om fortsatt tillämpning av *valutaregleringen* och framlade förslag till vissa författningsändringar.

26 maj

Riksbankens valutastyrelse beslutade, att valutainlänning skulle tillåtas byta utländska aktier endast mot andra utländska aktier. Beslutet skulle gälla fr o m den 27 maj 1987. Beslutet innebar, att den möjlighet som dittills funnits för valutainlänning att sälja ett innehav av utländska aktier och köpa t ex utländska obligationer för likviden upphävdes. Genom ändringen anpassades switchreglerna för valutainlåningar till att i princip överensstämma med de regler, som redan gäller valutaautlånnings innehav av svenska aktier, vilka inte får omplaceras mot andra värdepapper än aktier.

23 juni

Riksbankens valutastyrelse beslutade, att med verkan fr o m den 3 augusti ändra valutabestämmelserna i syfte att öppna den svenska marknaden i standardiserade *aktie- och indexoptioner* för utlåningar.

3 augusti

Fullmäktige beslutade med omedelbar verkan om ny praxis vid prövningen av ansökningar om tillstånd för anställda i svenska dotterbolag inom utländska koncerner att förvärva *aktier i det utländska moderbolaget*. Beslutet innebar, att tillstånd kunde lämnas utan tillämpning av reglerna om switchförfarande, dvs utan betalning av switchpremien, när förvärvet skedde inom ramen för ett särskilt arrangemang. De aktier som förvärvades fick emellertid inte överlåtas till annan valutainlänning och skulle inte medföra switchrätt (rätt att sälja aktierna i utlandet och i utlandet köpa andra utländska aktier).

12 november

Fullmäktige beslöt öka möjligheten till köp av *utländska aktier*. Tillstånd skulle ges tre gånger under 1988, med början i februari, till ett värde av en miljard kr per gång mot en avgift som skulle bestämmas genom anbudsförfarande. Tillstånd i minst samma omfattning avsågs ges även under 1989.

Fullmäktige beslöt även praxisändring för företags *fastighetsförvärv i utlandet* innebärande att tillstånd till förvärv av fastighet i utlandet skulle komma att ges på samma villkor, som gällde för övriga direkta investeringar.

26 november

I en skrivelse till finansdepartementet hemställde fullmäktige om nytt förordnande om *räntereglering för livförsäkringsföretag*.

15 december

Valutastyrelsen beslöt att tillståndsgivningen för vissa *direkta investeringar* inom områdena tillverkning, sammansättning, transport och försäljning skulle delegeras till valutabankerna. Delegeringen kommer att sättas i kraft i början av 1988.

Begränsningen av en utländsk direktinvesterares upplåning i Sverige till hälften av investeringsbeloppet upphäves.

Samtidigt beslöts att kravet på tillstånd till kreditgivning mot borgen från utlandet skulle upphävas i början av 1988.

Vidare beslöts att en generell dispens för försäljning till utlandet av svenska börsnoterade aktier eller aktier som är föremål för handel på OTC-marknaden skulle införas i början av 1988.

17 december

Efter regeringens förordnande av den 17 december om förlängt förordnande om *räntereglering för livförsäkringsföretag* utfärdade riksbanken tillämpningsföreskrifter. Dessa innebär, att räntesatsen inklusive indextillägg för lån, där räntesatsen eller skuldbeloppet är knutet till konsumentprisindex, annat index eller liknande tal, ej fick överstiga räntesatsen för 10-åriga statliga obligationslån.

17 december

I skrivelse till regeringen hemställde riksbanken om fortsatt tillämpning av *valutaregleringen* samt föreslog att tillståndskravet i valutaförordningen på kreditgivning mot borgen från utlandet skulle upphävas.

17 december

Riksbanken beslutade, att fr o m den 1 februari 1988 justera den s k *räntetrappan*, som bestämmer villkoren för bankernas upplåning i riksbanken. Justeringen, som var av teknisk natur, innebär att antalet steg i trappan utökades. Stegens höjd halverades till en procentenhet samtidigt som stegens djup halverades från ca 7,3 till 3,7 miljarder kr.

Den internationella skuldsituationen

Utvecklingen mot en långsammare tillväxttakt i världsekonomin har inneburit att u-ländernas möjligheter att hantera sina skuldproblem försämrats. Växelkursförändringarna, i första hand dollarkursfallet, och räntenedgången mot slutet av 1987 har samtidigt medverkat till en viss minskning av skuldbörda och skuldtjänst. Effekterna av sistnämnda förändringar, som på växelkursområdet dessutom inte varit entydigt positiva för u-länderna, uppväger dock ej de negativa konsekvenserna av minskad tillväxt i omvärlden. Parallellt med denna försämring av de yttre förutsättningarna för skuldländerna har svårigheterna ökat när det gäller såväl det fortsatta genomförandet av nödvändiga interna anpassningsåtgärder som försöken att arrangera erforderlig extern finansiering. Sammantaget har spänningarna i det internationella finansiella systemet till följd av skuldkrisen ökat under 1987.

Vad gäller medelinkomstländerna var den mest spektakulära händelsen Brasiliens beslut i februari att upphöra med räntebetalningarna på den del av utlandsskulden som avser medel- och långfristiga lån från affärsbanker. Beslutet har hittills inte lett till liknande aktioner från andra större låntagarländer. Mot slutet av året träffade Brasilien dessutom en interimsuppgörelse med bankerna som skall möjliggöra återupptagande av räntebetalningarna. Parterna står emellertid långt ifrån varandra i diskussionerna om en mera långsiktig överenskommelse. I de båda andra stora länderna i Latinamerika – Mexico och Argentina – som har fungerande avtal med sina kreditorer, har fortsatta interna obalanser nödvändiggjort nya långtgående anpassningsåtgärder. Argentinas finansiella situation är dessutom så prekär att landet tvingats ta upp två s. k. överbrygningskrediter under 1987. Riksbanken medverkade med garantiåtaganden om vardera USD 5 miljoner i de delar av lånen som ställdes till Argentinas förfogande av Internationella regleringsbanken, BIS.

De stora länderna i Latinamerika har alltså under 1987 knappast närmat sig det långsiktiga målet för skuldstrategin, dvs. återställande av normala relationer med kreditorerna. Detsamma gäller för andra viktiga skuldländer. Exempelvis har Jugoslavien, efter en kort tid utan avtal med IMF, beslutat att ännu en gång förhandla om ett fondstött anpassningsprogram.

De internationellt verksamma bankerna, som är medelinkomstländernas viktigaste kreditorer med omkring 2/3 av utlåningen, har fortsatt att vara synnerligen återhållsamma i sin nytulning. Enligt IMFs statistik har de femton viktigaste skuldländerna netto återbetalat USD 0,3 miljarder till bankerna under det första halvåret 1987. En nyhet är dock att bankerna visat ökad flexibilitet i förhandlingarna med enskilda skuldländer. Detta har lett till en rad innovationer som syftat dels till att underlätta själva förhandlingen, dels till att förbättra villkoren för debitorerna. De stora amerikanska bankernas beslut att göra betydande avsättningar för lån till skuldländer, vilket redan tidigare gjorts av flertalet banker i Europa, har ökat möjligheterna för sådan flexibilitet. Samtidigt har även ett växande antal skuldländer

varit beredda att i samförstånd med kreditorerna pröva nya lösningar, t. ex. genom införande av arrangemang för omvandling av skuld till riskkapital. Det står dock klart att dessa innovationer inte kan ge annat än relativt begränsade bidrag i ansträngningarna på att lösa skuldproblemen.¹

Beträffande låginkomstländerna, vilkas utlandsskuld till huvudsaklig del består av lån från andra stater eller från internationella finansiella organ, har ett flertal initiativ tagits under 1987 för att få till stånd ökad finansiering på särskilt gynnsamma villkor. IMF:s ledning föreslog under våren att den s. k. strukturanpassningsfaciliteten, SAF, inom fondens ram skulle utvidgas genom att medlemsländer tillsköt nya resurser om totalt SDR 6 miljarder.² Genom SAF ges lån på mjuka villkor – ränta på endast 0,5 % och 10 års återbetalningsperiod – till stöd för anpassningsprogram i de fattigaste u-länderna. Avsikten med utvidgningen är att kunna ge ett ökat stöd till denna anpassning som skall inriktas på strukturella reformer och tillväxt. Även om förhandlingarna om SAF-utvidgningen ännu inte är avslutade förefaller det sannolikt att målet för resursförstärkningen kommer att nås. Sverige har beslutat medverka med ett gåvobidrag om 150 mkr under innevarande budgetår för räntesubventionering. Vidare har från svensk sida utlovats ytterligare bidrag om 150 mkr per år under den kommande treårsperioden med förbehåll för riksdagens godkännande. Bidragen finansieras över biståndsanslaget. Andra initiativ som tagits för att bistå låginkomstländerna avser ökad samfinansiering mellan Världsbanken och statliga biståndsgivare samt uppmjukning av villkoren vid omförhandling av utestående offentliga krediter.

IMF:s finansiella och likviditetsmässiga situation

Dröjsmålen i samband med fullgörandet av ränte- eller återbetalningsförpliktelser till Valutafonden fortsatte att öka under 1987. Vid den senaste halvårsöversynen av situationen, vid slutet av september 1987, hade nio länder betalningseftersläpningar på totalt SDR 1 528 miljoner (ca 12,6 miljarder kr) att jämföra med SDR 910 miljoner vid samma tidpunkt år 1986. Antalet länder med betalningseftersläpningar har dock ej ökat från föregående år. Det rör sig således om en begränsad grupp, där varje land har relativt stora förfallna belopp. Sex länder har så långvariga dröjsmål att de helt har avstängts från att utnyttja fondens finansiella resurser, nämligen Guyana, Liberia, Peru, Sudan, Vietnam och Zambia.

Förhandlingarna inom ramen för den nionde, generella, översynen av medlemmarnas kapitalinsatser (kvoter) har inletts under 1987. Diskussionerna avser främst kapitalhöjningens totala storlek och fördelningen på de enskilda medlemsländerna mot bakgrund av deras relativa ekonomiska och finansiella position. Bl. a. på grund av att andra viktiga valutafondfrågor – t. ex. utvidgningen av SAF – har prioriterats, är det osannolikt att kvotöver-

¹ Den plan för omvandling av delar av Mexikos banksskuld till värdepapper som framlades gemensamt av Mexiko och USA alldeles vid årsskiftet 1987/88 kan dock komma att få stor betydelse för den fortsatta skulthanteringen.

² 1 SDR motsvarande den 30 december 1987 8,23 kronor.

synen resulterar i något konkret höjningsförslag före den formella tidsgränsen enligt stadgan, dvs utgången av mars 1988. Hur stor förlängning som behöver tillgripas är ännu oklart.

I avvaktan på höjda kvoter har beslutats, att de maximala lånegränserna under *fondens s. k. utvidgade lånefacilitet (EAP)* för 1988 skall kvarligga på samma nivå som tillämpats 1987, dvs. 90/110 %¹ (av kvoten) för ettåriga s. k. stand-by avtal² och totalt 270/330 % för treåriga strukturanpassningslån.

Valutafonden beslöt i november att förlänga *de generella lånearrangemangen, GAB*, i oförändrat skick för ytterligare fem år, avseende perioden december 1988 till december 1993. GAB trädde i kraft 1962. Arrangemangen syftar till att i vissa angivna situationer komplettera Valutafondens resurser med medel som ställs till förfogande av länderna i Tio-gruppen. De sammanlagda låneåtagandena under GAB uppgår till SDR 17 miljarder. Riksbankens utlåningsåtagande är maximerat till SDR 382,5 miljoner.

Valutafondens löpande verksamhet

Under 1987 gjordes kreditåtaganden uppgående till SDR 2,6 miljarder (härav 1,5 miljarder under de ordinarie resurserna) mot 3,7 miljarder under 1986. Utbetalningarna till låntagarländerna uppgick till SDR 3,7 miljarder – att jämföra med 1986 års utbetalningar om 3,9 miljarder. Återbetalningar på lämnade krediter utgjorde SDR 7,9 miljarder under 1987 mot 5,7 miljarder under 1986. Detta återspeglar den omfattande utlåningen från Valutafonden under de första åren av årtiondet.

IMFs kronbehållning och Sveriges nettoställning i IMF, vilken inräknas i valutareserven, framgår av Tabell 1. Riksbankens nettoställning gentemot IMF förstärktes under 1987 med SDR 24 miljoner. Valutafonden har under året använt svenska kronor i sin utlåning.

I november 1987 ingick riksbanken ett avtal med Valutafonden om frivilliga transaktioner i SDR. Avtalet innebär, att riksbanken åtar sig att, mot US dollar, köpa eller sälja SDR på frivillig grund, dvs. utöver det obligatoriska designationsförfarandet. Det frivilliga åtagandet är dock begränsat på så sätt att riksbanken köper SDR endast så länge som det egna innehavet understiger SDR 300 miljoner och säljer SDR endast när det egna innehavet överstiger 200 miljoner. Riksbankens ackumulerade tilldelning av SDR uppgår till SDR 246,5 miljoner. Det frivilliga åtagandet har hittills främst inneburit att riksbanken ombetts sälja SDR till andra deltagare i SDR-systemet. Som en följd härav har bankens SDR-innehav under 1987 minskat med SDR 53 miljoner till 208 miljoner.

Medlemmarna i Valutafonden har ej heller under 1987 kunnat enas om tilldelning av SDR under den s. k. femte basperioden, som inleddes år 1987. Sedan starten av SDR-systemet år 1970 har medlemsländerna totalt tilldelats ca SDR 21 miljarder.

¹ Den högre gränsen avser fall där betalningssvårigheterna är mycket stora och där anpassningsåtgärderna är särskilt omfattande.

² Tidsangivelserna avser den period under vilken lånen utbetalas och det fondstödda anpassningsprogrammet pågår. Återbetalningsperioden är betydligt längre.

Inga nya länder har under året beviljats medlemskap i IMF. Antalet medlemsländer är 151. Redog. 1987/88:15

Tabell 1 IMF:s kronbehållning, Sveriges nettoställning i IMF och SDR-innehav

Uppgifter vid slutet av respektive år. Miljoner SDR

	Kronbehållning		Nettoställning, ¹ belopp	SDR-innehav, belopp
	belopp	procent av kvoten		
1984	806,0	76	258,3	181
1985	814,7	77	249,6	224
1986	810,9	76	253,4	261
1987	786,9	74	277,4	208

¹ Nettoställningen motsvarar summan av egentlig reservtranch (i reservtillgångar inbetalt insatskapital), särskild reservtranch (det belopp fonden netto disponerat av det i kronor inbetalda insatskapitalet) och långivning till IMF. Vid utgången av 1987 innefattade nettoställningen inte någon långivning till IMF.

Världsbanksgruppen

I världsbanksgruppen ingår Världsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Internationella finansieringsbolaget (IFC). Omfattningen av gruppens finansieringsverksamhet framgår av Tabell 2.

Världsbanken får medel till sin utlåning huvudsakligen genom upplåning. Vid utgången av bankens budgetår 1986/87 uppgick medel- och långfristig upplåning till ca USD 75 miljarder. Under detta budgetår lånade banken upp USD 9,3 miljarder. Räntan på lån från Världsbanken, som står i relation till de genomsnittliga upplåningskostnaderna, var vid utgången av 1987 7,76 %.

Tabell 2 Världsbanksgruppens långivning under budgetåren 1982/83–1986/87¹

Miljarder USD

	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87
<i>Utfästelser</i>					
IBRD	11,1	11,9	11,4	13,2	14,2
IDA	3,3	3,6	3,0	3,1	3,5
IFC	0,8	0,7	0,9	1,2	0,9
Summa	15,2	16,2	15,3	17,5	18,6
<i>Utbetalningar</i>					
IBRD	6,8	8,6	8,6	8,3	11,4
IDA	2,6	2,5	2,5	3,2	3,1
IFC	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Summa	9,8	11,5	11,5	12,0	15,0

¹ Världsbanksgruppens budgetår löper 1 juli–30 juni. För IFC ingår även bidrag till riskkapital.

Världsbankens kapital uttrycks enligt dess stadga i det värde, som den amerikanska dollarn hade den 1 juli 1944. Sedan parivärden för valutor formellt upphörde 1978, har det inte funnits någon tillfredsställande metod för att omvandla denna s. k. 1944 års dollar.

Under budgetåret 1986/87 beslöt bankens direktion att "1944 års dollar" skulle innebära det värde den särskilda dragningsrätten, SDR, hade i dollar omedelbart före den 1 juli 1974, dvs. innan en korgmetod infördes för värderingen av SDR. En SDR motsvarade vid denna tidpunkt 1,20635 dollar. Beslutet trädde i kraft den 30 juni 1987. Samtidigt enades man om att återuppta tillämpningen av stadgans regler om att medlemsländerna skall upprätthålla värdet av inbetalningar i nationell valuta. Denna tillämpning baseras på den nya värdeenheten.

Vid slutet av budgetåret 1986/87 var Världsbankens tecknade kapital USD 85,2 miljarder. Under 1987 har betydande framsteg gjorts i diskussionerna om en generell kapitalhöjning. Samtliga medlemsländer – även USA som tidigare haft en negativ inställning – är nu överens om behovet av en kapitalhöjning. För närvarande pågår informella konsultationer om storleken på denna. Ett preciserat förslag väntas från bankledningen i början av 1988. Maximalt torde det bli fråga om en ungefärlig fördubbling av kapitalet. Från svensk sida har man i överläggningarna verkat för en höjning av i stort sett denna omfattning.

Under 1987 ökade Sverige sin kapitalinsats i Världsbanken från 7 367 andelar (SDR 736,7 miljoner) till 8 404 andelar (SDR 840,4 miljoner¹). Detta skedde inom ramen för den selektiva kapitalhöjning som godkändes av medlemsstaterna 1984. Utav ökningen inbetalades 8,75 %, varav 10 % i dollar och 90 % i kronor. Riksbanken svarade för det svenska kapitaltillskottet.

Konventionen för den nya institutionen "*Multilateral Investment Guarantee Agency*", *MIGA*, kunde inte som beräknat träda i kraft hösten 1987. Ett tillräckligt antal i- och u-länder hade ratificerat konventionen, men det tecknade kapitalet nådde inte helt upp till det föreskrivna beloppet på en tredjedel av MIGAs kapital. Tidpunkten för andelsteckning är nu utsträckt till 30 april 1988. Senast då beräknas konventionen således träda i kraft. Syftet med MIGA är att främja investeringar i u-länderna genom att ge försäkringar mot icke-kommersiella risker. Sverige ratificerade konventionen i december 1987.

Till den sjunde påfyllnaden av *IDA* gjorde Sverige under året en fjärde delbetalning på 439 mkr. Första årsbidraget till den åttonde påfyllnaden av *IDA* – 550 mkr – inbetalades också under 1987. Båda inbetalningarna skedde via skuldsedlar deponerade i riksbanken. Vidare gjorde Sverige en tredje inbetalning på 147 mkr till den s. k. Special Facility for Sub-Saharan Africa. Villkoren för utlåningen från denna är desamma som för utlåningen från *IDA*. Till den år 1985 beslutade kapitalhöjningen i *IFC* gjordes en andra inbetalning på 10,7 mkr.

¹ Med det av banken beslutade omräkningsförfarandet motsvarar detta USD 1 013,8 miljoner.

Till *Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)* gjorde Sverige under 1987 den tredje delbetalningen på 2,2 mkr under den sjätte påfyllnaden av bankens grundkapital. Vidare inbetalades återstoden av Sveriges andel – 10,3 mkr – till den sjätte påfyllnaden av IDBs fond för särskild verksamhet. Båda inbetalningarna skedde i form av skuldsedlar.

Till *Afrikanska utvecklingsbanken* gjordes den första inbetalningen under den fjärde allmänna kapitalökningen. Detta skedde i form av en skuldsedel på 14,2 mkr. Till *Afrikanska utvecklingsfonden* inbetalades – också i form av skuldsedel – 181,5 mkr, vilket utgjorde den tredje delbetalningen under den fjärde påfyllnaden.

Till *Asiatiska utvecklingsbanken* gjordes en kontantbetalning om 1,0 mkr avseende den fjärde och sista delbetalningen under den tredje allmänna kapitalökningen. Till *Asiatiska utvecklingsfonden* inbetalades, i form av en skuldsedel, 91,4 mkr som den första delbetalningen under den fjärde påfyllnaden.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Federal Reserve Bank of New York om ömsesidiga kreditfaciliteter i form av dollar och kronor förlängdes 1987 för ytterligare ett år. Det belopp som avtalet omfattar uppgår till USD 300 miljoner. Arrangemanget har inte utnyttjats under året.

Riksbanken svarar enligt lag för utgivningen av sedlar och mynt. Riksbankens region- och kassakontor har därmed uppgiften att tillhandahålla sedlar och mynt åt post och banker liksom att mottaga de sedlar och mynt, som föranleds av överskott hos post och banker. Riksbankens sedeldepåar har motsvarande uppgift enbart vad gäller sedlar.

Vid sidan av den service som riksbanken sålunda alltid tillhandahållit har riksbanken i enlighet med uttalande av 1982/83 års riksdag (FiU 1982/83:27, sid 14) sedan 1984 infört också avgiftsbelagd service på betalningsmedelsområdet. Riksbanken har sålunda åtagit sig att i samband med ut- och inväxling av sedlar och mynt mot avgift tillhandahålla vissa speciella tjänster åt post och banker.

Sedlar

Antalet samt värdet av utelöpande, mottagna och utelämnade sedlar anges i tabblån.

In- och utströmningen av sedlar ökar snabbare i värde än i antal. Detta speglar den successiva övergången till högre sedelvalörer. I maj 1985 introducerades den nya 500-kronorssedeln. Sedeln svarar nu för 11 % av de utelöpande sedlarnas värde.

I mars 1987 påbörjades utbytet av 100-kronorssedlar. Utbytet hade föregåtts av noggranna förberedelser. Redan i början av 1986 fick en rad automatföretag möjlighet att växla till sig den nya 100-kronorssedeln. Genom att så tidigt tillhandahålla äkta sedlar blev det möjligt att förbereda ombyggnadssatser o dyl för automater. När sedan utbytet började kunde i det närmaste samtliga automater byggas om inom en tioveckorsperiod.

	Utelöpande sedlar vid slutet av året, mkr	Inströmning		Utströmning	
		mkr	milj. sedlar	mkr	milj. sedlar
1983	42 719	80 288	908,5	83 280	898,9
Proc förändring	+9,6	+6,0	-0,5	+8,3	-0,7
1984	46 520	87 834	934,1	91 703	944,4
Proc förändring	+8,9	+9,4	+2,8	+10,1	+5,1
1985	48 096	100 301	1 006,3	101 898	989,0
Proc förändring	+3,4	+14,2	+7,7	+11,1	+4,7
1986	54 050	106 959	1 000,7	112 607	1 003,0
Proc förändring	+12,4	+6,6	-0,6	+10,5	+1,4
1987	56 303	117 687	991,6	119 977	972,1
Proc förändring	+4,2	+10,0	-0,9	+6,5	-3,1

Genom att det exakta datumet för utbytet bestämdes endast några månader i förväg blev det möjligt att helt förbruka lagret av gamla 100-kronorssedlar. Sammanfattningsvis förlöpte utbytet mycket smidigt.

När den nya 100-kronorssedeln började spridas hördes en del klagomål om att 100- och 500-kronorssedlarnas framsidor var för lika. Företrädare för handeln ville att riksbanken skulle vidtaga sådana åtgärder att risken att ta fel på de båda sedlarna eliminerades. Mot denna bakgrund har riksbanken hos Tumba Bruk begärt förslag till ett antal alternativt utformade 500-kronorssedlar. Efter samråd med företrädare för handel, post, banker, konsumentverket, automatindustrin samt De Synskadades Riksförbund kommer riksbanken att ta ställning till frågan om någon modifiering av 500-kronorssedeln skall ske.

Mynt

I slutet av 1986 genomfördes en 10-öringskampanj för att stimulera återcirkulation av de mynt som samlats hos hushållen. Allmänheten uppmanades att fylla plaströr som rymde 50 stycken 10-öringar. Dessa rör kunde sedan användas som betalningsmedel. Kampanjen medförde dels att en relativt stor mängd 10-öringar åter kom i cirkulation, dels att den mycket höga efterfrågan på 10-öringar dämpades något. Under 1987 har tillverkningen av 10-öringar successivt ökat och uppgår nu till närmare tre gånger den volym som tillverkades innan 5- och 25-öringarna slopades. Tillgången på 10-öringar motsvarar efterfrågan. Situationen är dock ej helt stabil beroende på att stora mängder 10-öringar försvinner ur cirkulation varje år. Myntets ringa värde medför att många personer ej bryr sig om att återcirkulera erhållna 10-öringar. Preliminära beräkningar visar att så mycket som sju procent av de utelöpande 10-öringarna kan försvinna ur cirkulation under ett år. Detta motsvarar i så fall ett svinn på sju 10-öringar per capita.

I början av 1988 kommer två minnesmynt att ges ut med anledning av Nya Sveriges Delaware. Det första myntet är ett silvermynt på 100 kronor med upplagan 150 000 stycken. Det andra myntet är ett guldmynt på 1 000 kronor med upplagan 10 000 stycken. Senast ett guldmynt gavs ut i Sverige var 1925.

Produktion

Rationaliseringen av arbete med sedlar och mynt har fortsatt under 1987. Andelen sedlar som räknades och sorterades maskinellt ökade under året från 54 % till 64 %. Denna siffra väntas stiga ytterligare under 1988.

Avgiftsbelagda tjänster

Riksbankens service på betalningsmedelsområdet var till hösten 1983 avgiftsfri. Graden av service varierade mellan riksbankens kontor beroende på kontorens personal- och lokalmässiga förutsättningar för att påta sig arbetsuppgifter.

Uppbyggnaden av ett taxeytem för de avgiftsbelagda tjänsterna har

nödvändiggjort att riksbanken lagt fast en enhetlig nivå för den service riksbanken lämnar utan ersättning.

Redog. 1987/88:15

För post och banker har riksbankens avgiftsbelagda service den fördelen att de mot en ersättning, som genom riksbankens stordriftsfördelar kan hållas låg, får hjälp med att kapa arbetstoppar i sedel- och myntgenomströmningen. Därtill kommer att insättning på konto i riksbanken ibland kan ske en dag tidigare än eljest, varvid en räntevinst uppstår hos bank eller post.

Ur mer allmän synpunkt innebär riksbankens avgiftsservice att vissa improduktiva arbetsmoment kan utgå. Sedelbuntar som på väg från ett varuhus via en affärsbank till riksbanken tidigare måst räknas i såväl varuhuset, affärsbanken som i riksbanken behöver, om riksbankens service utnyttjas, ej räknas i affärsbanken. I flera fall kan också de ur säkerhetssynpunkt alltid farliga omlastningarna, de sk trottoarmomenten, undvikas genom att sedeltransporterna går direkt från varuhus och liknande till riksbanken.

Intäkterna från riksbankens avgiftsbelagda service på betalningsmedelsområdet har under 1987 fortsatt att öka snabbt. Sammanlagt har riksbanken under året fakturerat ca 15,4 mkr för denna service. Prognosen för 1988 innebär en fortsatt ökning med drygt 20 %.

Kontoren blir genom affärsverksamheten bättre fungerande administrativa enheter och den personalminskning som föranledes av övergången till maskinella sedelsortering har kunnat hanteras på ett smidigare sätt.

I detta avsnitt redovisas vissa organisatoriska förändringar inom riksbanken samt viktigare förändringar och beslut i riksbankens förvaltning. Vidare lämnas en sammanställning av under året avgivna remissyttranden.

Riksbankens organisation

Sedan riksdagen våren 1983 lade fast riktlinjerna för riksbankens regionala organisation har genomgripande förändringar genomförts. Under 1987 har inom betalningsmedelsavdelningen funnits nio regioner och inom dessa tretton kassakontor samt tre sedeldepåer. Under 1987 har fullmäktige beslutat om förändringar i den regionala organisationen varigenom ytterligare tre kassakontor kommer att upphöra med verksamheten. Detta gäller kassakontoren i Halmstad, Kalmar och Nyköping. Samtidigt som verksamheten vid kassakontoret i Kalmar upphör kommer en fjärde sedeldepå att inrättas där. Därefter kommer således organisationen preliminärt att bestå av nio regionkontor och därunder tio kassakontor samt fyra sedeldepåer. Pågående och planerade investeringar i fastigheter vid riksbankens kontor redovisas nedan på sid 38.

Fr.o.m. den 1 januari 1987 ingår även sedelförstörelskontoret som tidigare hörde till revisionsavdelningen, i betalningsmedelsavdelningen. Verksamheten vid sedelförstörelskontoret bedrivs i Tumba.

Huvudkontorets indelning i avdelningar och sekretariat har under året varit oförändrad. Nu gällande organisationsplan redovisas som bilaga 5 till denna berättelse. Två av huvudkontorets avdelningar har under året erhållit nya chefer. Till bankokommissarie och ny chef för fondavdelningen har fullmäktige utsett Eva Srejber (fr. o. m. den 22 juni 1987). Till bankokommissarie och ny chef för revisionsavdelningen har fullmäktige utsett Ronald Sandstedt (fr. o. m. den 14 december 1987).

Regeringen har under 1987 lagt fram en proposition (prop 1986/87:143 om ny riksbankslag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret). Riksdagen har under hösten som vilande grundlagsförslag bifallit de ändringar i regeringsformen som föreslås i propositionen. Förslagen i dessa delar avser riksbankens grundläggande uppgifter och val av bankens högsta ledning. Propositionen i övrigt med bl. a. förslag till ny riksbankslag kommer att behandlas under 1988.

Några viktigare förvaltningsärenden

Under 1987 har ett nytt rapporteringssystem för betalningar från utlandet, BOK II, tagits i bruk. Härigenom har ett heltäckande rapporteringssystem för betalningsbalansstatistiken etablerats. De initialproblem som uppkommit i samband med produktionsstarten bedöms nu i stort vara avklarade.

Under 1987 har en översyn gjorts av den centrala redovisningen i samråd med riksdagens revisorer. Fullmäktige har fastställt en ny bokföringsinstruktion för riksbanken som tillämpas fr. o. m. det bokslut som framläggs i denna berättelse.

Riksdagen godkände under våren 1987 i ett principbeslut fullmäktiges förslag att riksbanken skulle överföra 900 mkr till Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond samt att köpa överlämnade obligationer för 600 mkr. Riksbankens förvaltning av fondmedlen skulle därmed upphöra och fonden helt frigöras från riksbanken. Riksdagen fastställde i december stadgar för stiftelsen. Överföringen av medlen sker i två omgångar under 1988.

Under året har en förstudie presenterats till ett nytt system för värdepappershantering, PMC. Fullmäktige har i princip förklarat sig villigt att låta riksbanken påta sig rollen som "lender of last resort" till ett PMC-system. I det remissyttrande som fullmäktige avgivit över förstudierapporten vidhåller fullmäktige detta principbeslut. Ett slutligt ställningstagande vill fullmäktige dock avvakta med tills huvudstudien presenterats och systemet utformats i dess helhet. I sitt remissvar har fullmäktige bl. a. understrukit att säkerhetsfrågorna måste ägnas stor omsorg i den kommande huvudstudien.

Vid bolagsstämman i juni 1987 i det av riksbanken helägda dotterbolaget Aktiebolaget Tumba Bruk beslöts bl. a. att utdelningen på aktierna skulle vara 3 %, 1,08 mkr. Ordföranden i styrelsen, advokaten Johan Gernandt, liksom styrelsen i övrigt omvaldes. Företagets samlade intäkter under verksamhetsåret 1986 uppgick till 238 mkr (230 mkr). Efterfrågan på de papperskvaliteter som Tumba Bruk tillverkar dvs. sedel-, säkerhets- och vattenmärkt finpapper var under större delen av 1986 påtagligt dämpad. Även i fråga om värdetryck för exportmarknaden var efterfrågan svag medan däremot hemmamarknaden utvecklades gynnsamt.

Kort om verksamheten i övrigt inom huvudkontorets avdelningar under 1987:

Ekonomiska avdelningen har under 1987 fullföljt den omorganisation som beslutades hösten 1986. Arbetet med att bygga upp en ekonomisk analysavdelning inom riksbanken har fortsatt under 1987. En stor resursinsats har under året gjorts inför starten av BOK II.

Vidare har avdelningens prognosarbete inom olika områden av ekonomin liksom sambanden mellan dessa områden förbättrats.

Inom *fondavdelningen* har stora personalavgångar inneburit att 1987 års plan inte kunnat fullföljas. Rekrytering och utbildning av ny personal och dokumentation av praxis har prioriterats. En utvärdering av tillämpade tekniker för marknadsoperationer liksom arbete med att förbättra bevakningen av marknaden har påbörjats under året. Revisionsavdelningen har under året granskat fondavdelningens internkontroll och föreslagit åtgärder inom olika områden, vilka har börjat genomföras.

Inom *kreditmarknadsavdelningen* har riktlinjerna i 1987 års plan att fullfölja översynen av statistikproduktionen samt utveckla analysverksamheten och den funktionella arbetsfördelningen i stort genomförts. Avdelningen har också medverkat med betydande resurser i olika offentliga utredningsuppdag, bl. a. kreditmarknadskommitténs arbete.

På *utrikesavdelningen* har stora resurser satts in för att förbättra avkastningen av valutaservisen. Nya kontraktstyper för värdepappersaffärer, olika analyshjälpmedel och en delegering av beslutanderätt i investeringsarbetet

har använts och gett ett gott resultat. Utvecklingen av bankens redovisnings-system för utrikesaffärer har inte kunnat genomföras som planerat beroende på resursbrist inom utlandsredovisningen. Översynen av RUTS-statistiken (rapporter över utländska tillgångar och skulder) har medfört att uppgiften att analysera statistikmaterialet överförts till avdelningen från kreditmark-nadsavdelningen. En tjänst har också förts över till avdelningen för ändamålet.

Liberaliseringsarbetet inom valutaregleringen, förenkling och rationalise-ring av ärendehanteringens samt införandet av BOK II har påverkat verksam-heten inom *valutaavdelningen* under 1987. Förslag till beslut om liberalise-ringar har presenterats vid två tillfällen (utöver ett antal detaljtåtgärder). Handläggningstiderna har förkortats avsevärt och ligger nu på helt tillfreds-ställande nivå. Antalet ärenden har minskat från ca 27 000 under 1986 till uppskattningsvis 24 000 under 1987. Avdelningen har fått lägga större resurser än beräknat på införandet av BOK II beroende på felaktigheter i inrapporteringen från bankerna.

En översyn av datasäkerheten i banken har genomförts under året och en tjänst som datasäkerhetsansvarig har tillsatts vid *administrativa avdelningen*, organisationskontoret. Detta har omorganiserats och två nya enheter, systemutredning och systemkonstruktion, har skapats. En översyn av riksbankens redovisningsregler har också genomförts under året.

En ny informationsbroschyr om riksbanken liksom en informationskam-panj inför indragningen av sedlar som upphör att vara lagligt betalningsme-del är exempel på projekt som genomförts inom avdelningens informations-funktion.

Verksamheten inom *betalningsmedelsavdelningen* redovisas under avsnit-tet Betalningsmedelsförsörjningen.

Verksamhetsplanering och budget

I december fastställde fullmäktige en verksamhetsplan för perioden 1988–1990 samt en budget för 1988. Planen bygger på de övergripande mål för riksbankens verksamhet som fastställdes av fullmäktige 1985. Planerings-och budgetarbetet har i stort bedrivits enligt samma modell som föregående år. Ett nytt budget- och kostnadsredovisningssystem har tagits i bruk under 1987 varigenom ambitionsnivån beträffande budgetarbetet och budgetupp-följning har kunnat höjas.

Personalstaten för 1988 har fastställts till 923 årsarbetskrafter vilket är en minskning med 20 jämfört med föregående år. Det är främst inom den regionala organisationen som minskningen sker men även vid huvudkontoret kommer personalstyrkan att minska något under 1988. Sedan ingången av 1980-talet har riksbankens personal räknat i årsarbetskrafter minskat från omkring 1 030 till 923. Nedan lämnas uppgifter om riksbankens personal vid utgången av 1986 och 1987. Under rubriken betalningsmedelsavdelningen redovisas dels de åtta regionkontoren utanför Stockholm dels betalningsme-delsavdelningens centrala enhet, region Stockholm, samt sedelförstörrings-kontoret.

	Antal anställda		Bemanning i årsarbetskrafter		Årsarbetskrafter enl. personalstaten	
	1986	1987	1986	1987	1986	1987
Huvudkontoret	401	398	382	378	417	403
Betalningsmedelsavd. ¹	571	561	523	513	535	540
Totalt ²	972	959	905	891	952	943

¹ Exkl. lokalvårdare² Exkl. tjänstlediga

Förvaltningskostnader

Riksbankens förvaltningskostnader uppgick 1987 till 486 mkr. Dessa redovisas i riksbankens resultaträkning som en avdragspost till resultatet av den utländska och inhemska rörelsen. På motsvarande sätt redovisas förvaltningsintäkterna. Förvaltningskostnaderna redovisas nedan uppdelat på tio huvudområden för 1986 och 1987. Däri görs också jämförelser med budgeten för 1987 samt den av fullmäktige fastställda budgeten för 1988.

Mkr

Huvudkostnadsslag	Utfall 1986	Budget 1987	Utfall 1987	Budget 1988
Sedlar och mynt	124	128	129	188
Personal	166	175	175	185
ADB	31	27	25	20
Transport och säkerhet	7	5	4	5
Maskiner och inventarier	24	25	23	19
Fastigheter	102	131	103	94
Kontorsservice	10	14	15	16
Resor, utbildning, repr.	5	6	6	9
Information	4	4	4	3
Övrigt	1 998	1	2	6
Summa	2 472	516	486	545

Budgeten har räknats upp med 4 % vad gäller löner och 3 % beträffande flertalet övriga förvaltningskostnader, dock ej sedel-, mynt- och fastighetskostnader.

Sedlar och mynt

Av totalkostnaden 129 mkr avser 84 mkr sedelkostnader och 44 mkr myntkostnader. Sedelkostnaderna har blivit högre än budgeterat för 1987. Detta beror på att sedelleveranser från Tumba Bruk, som skulle ägt rum under hösten 1986, inte kunde genomföras förrän 1987. Under 1987 har det prissom riksbanken betalar Tumba Bruk för 10-öringar sänkts, medan övriga valörer blivit dyrare. Genom prissänkningen har det blivit möjligt att inom budgeten framställa drygt 50 miljoner fler 10-öringar än beräknat. Leveranserna av 5-kronorsmynt har däremot blivit mindre än beräknade. Enligt 1988

års budget ökar kostnaderna för sedlar och mynt kraftigt, till 188 mkr. Anledningen till denna ökning är en förväntad ökning av myntkostnaderna.

Redog. 1987/88:15

Metallpriserna går upp samtidigt som volymen beställda mynt ökar. Till Delaware-jubileet kommer dessutom minnesmynt att tillverkas till en beräknad kostnad av 21,1 mkr.

Personal

Personalkostnaden totalt har uppgått till 175 mkr (budget 175 mkr). I grundlön har utbetalats 116 mkr (budget 118 mkr) samt i pensioner och sociala avgifter 60 mkr (budget 57 mkr). Vid beräkningen av personalkostnaderna för 1988 har utgångspunkten varit den personalstat som fastställts, med korrigering för tjänster som beräknas vara vakanta delar av året.

ADB

Utfallet 1987 har blivit något högre än beräknat på grund av en investering i nya skivminnen som gjordes under året. ADB-kostnaderna totalt är lägre än budgeterat. Budgeten för 1988 är ofullständig. Inom ramen för ett strategiprojekt prövas för närvarande hur riksbankens datormiljö på 1990-talet skall se ut. I praktiken innebär detta att fullmäktige i början av 1988 kommer att ta ställning till huvudleverantör för datorutrustning under kommande tioårsperiod. De investeringar som kan bli aktuella redan 1988 kunde inte beräknas när budgeten i övrigt fastställdes i december 1987.

Transporter och säkerhet

Här redovisas kostnader för riksbankens fordon (både investeringar och drift), köpta bevakningstjänster och vissa beredskapskostnader. Det bör uppmärksammas att kostnaden för nya säkerhetsanläggningar i samband med om- eller nybyggnad av ett kontor redovisas bland fastighetskostnaderna.

Maskiner och inventarier

Investeringar i ny utrustning har uppgått till 20 mkr under 1987 (budget 20 mkr). Under året har en ny sedelsorteringsmaskin prövats som utöver att kontrollera, räkna och sortera även förstör de sedlar som skall tas ur sedelomloppet på grund av förslitning. Provet har utfallit positivt och maskinen kommer att inköpas. Stora investeringar i sedel- och myntutrustning har gjorts den senaste femårsperioden vilket förklarar den minskning som kommer att inträffa enligt 1988 års budget. Kostnaderna för reparationer av maskiner minskar till följd av strävan att minimera underhållskontrakt till förmån för reparationer med egen personal.

Under denna rubrik redovisas dels investeringar i fastigheter, dels hyror, dels slutligen drift- och underhållskostnader. Investeringarna under 1987 uppgår till 86 mkr (budget 114 mkr). Avvikelsen från budget beror på att stora utbetalningar som budgeterats för 1987 bl. a. för kontoren i Uppsala, Skövde och Vänersborg i stället kommer att belasta 1988.

Den fastställda byggnadsplanen har i stort kunnat följas. Inflyttning har under året skett i nya eller ombyggda lokaler i Falun, Växjö och Karlstad. Regionkontoret i Örebro flyttar in i ett nytt hus i början av 1988. Under 1988 kommer fastighetsinvesteringar att göras i Örebro, Linköping, Skövde, Vänersborg och Uppsala. I Uppsala har en ny tomt köpts under året och en annan har sålts tillbaka till kommunen där. Utöver dessa projekt påbörjas arbetet för en ny sedeldepå i Kalmar och för nya lokaler för sedeldepåerna i Borås och Norrköping.

Slutredovisning kan nu göras för fyra av de ursprungligen tolv stora om- och nybyggnadsprojekt som fullmäktige beslöt om när byggnadsprogrammet lades fast 1983. Två av dessa är genomgripande ombyggnader (Härnösand och Falun) medan två är nya fastigheter (Karlstad och Växjö). Här redovisas den ursprungliga investeringskalkylen, kalkylen omräknad efter index samt den beräknade totalkostnaden för projekten inkl. de efterarbeten som beräknas bli utförda under 1988:

Mkr

	Urspr. invest. kalkyl	Indexerad budget	Ber. total- kostnad
Härnösand	24,3	28,8	28,4
Falun	21,1	25,9	25,2
Karlstad	27,5	30,8	29,0
Växjö	26,7	31,3	30,1

Beträffande fastighetskostnader i övrigt bör noteras att drift och underhållskostnaderna ökar kraftigt. Detta beror delvis på det större fastighetsbeståndet men också på kostnaderna för nya säkerhetsanläggningar. Minskningen av de totala fastighetskostnaderna under 1988 återspeglar att kulmen i 1983 års investeringsprogram har passerats.

Kontorsservice

Ökningen under 1987 är en följd av ökade kostnader för telefon och telex, framför allt för olika teletjänster för utrikesrörelsen. Nya telefonväxlar som installerats vid ny- och ombyggnader av kontor har dessutom en högre abonnemangavgift än de gamla.

Resor, utbildning, representation

Utfallet 1987 är klart lägre än i budgeten på grund av att utrikes resor inte kunnat genomföras som planerat. För 1988 görs en ambitionshöjning framför allt beträffande personalutveckling.

Här ingår kostnader för riksbankens löpande publikationer (förvaltningsberättelse, årsbok, kvartalstidskrift och Kredit- och valutamarknaden) samt särskilda informationsprojekt. Här redovisas även kostnader för annonsering m. m. Under 1987 har en informationsbroschyr om riksbankens verksamhet färdigställts. Kampanjen för utbyte av gamla sedlar belastar också detta huvudkostnadsslag.

Övrigt

Den största delposten under denna rubrik är kostnader för konsulter och övriga tjänster. 1987 uppgick den kostnaden till 1,1 mkr (budget 1,3 mkr). Konsulter för ADB- och byggnadsverksamheten ingår ej här utan redovisas under ADB-kostnader resp. olika byggnadsprojekt. För 1988 budgeteras den andel av ökningen av PMC:s aktiekapital som beräknas falla på riksbanken, ca 3 mkr. I utfallet för 1986 ingår kostnaderna för övertagande av myntverket med 1 983 mkr.

Förvaltningsintäkter

Förvaltningsintäkterna 1987 uppgår till 64 mkr (budget 34 mkr). Anledningen till denna avvikelse är främst likviden för försäljning av tre kontorsfastigheter (25,5 mkr) som ej upptagits i budgeten för 1987.

Affärsverksamheten med sedlar och mynt har medfört intäkter på 15 mkr (budget 13 mkr). Provisioner för försålda premieobligationer och vinstavstämpling uppgick till 2,1 mkr (budget 6 mkr). Anledningen till differensen mot budget är att inga nya premieobligationslån (netto) getts ut under 1987. Andra förvaltningsintäkter avser hyror och ADB-tjänster – bland de senare främst intäkter till följd av avtal om back-up för datorutrustning samt clearing- och interbanksystem.

Som förvaltningsintäkt redovisas även utdelning på aktier i AB Tumba Bruk (1,08 mkr som motsvarar 3 % på aktiekapitalet 36 mkr) samt i BIS, Internationella regleringsbanken, (8,6 mkr; riksbankens andel är 13 000 aktier som motsvarar 2,7 % av aktiekapitalet).

Förvaltningsintäkterna 1988 beräknas uppgå till 39 mkr. Detta är en ökning jämfört med 1987 års budget på drygt 5 mkr. Främst beror detta på en fortsatt gynnsam utveckling av affärsverksamheten med sedlar och mynt. Till en mindre del beror det på ökade hyresinkomster.

Under 1988 uppkommer en extraordinär intäkt på ca 700 mkr. Vid utgången av 1987 upphör ett antal sedeltyper att vara lagligt betalningsmedel. Intäkten består av det stora antal sedlar som aldrig lämnas in till riksbanken av olika skäl. Under 1988 kommer värdet av dessa sedlar att räknas av summan för utelöpande sedlar och påföras årets resultat.

15.1 § 4 Förslag av kreditmarknadskommittén till provisorisk lösning av sparbankernas kapitaltäckningsproblem.

15.1 § 5 Förslag av bankspektionen om ändring i lagen (1985:571) om värdepappersmarknaden.

15.1 § 6 Ansökan från Agro Jordbrukskredit AB om godkännande av ändring av bolagsordningen.

15.1 § 7 Ansökan från Agro Kredit AB om godkännande av ändring av bolagsordningen.

15.1 § 8 Ansökan från Götabanken om tillstånd att förvärva aktier i ett fondbolag.

15.1 § 9 Ansökningar från AB Stockholms Tomträttskassa, Nordbanken och Skånska Banken om överlåtelse av aktiemajoriteten i Tomträttskassan m. m.

22.1 § 4 Ansökan från Sunnmörsbanken A/S om tillstånd att öppna representationskontor i Göteborg.

22.1 § 5 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Industrial Credit and Investment Corporation of India, Bombay.

22.1 § 6 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att förvärva aktier i ett planerat försäkringsbolag (captive) i Barbados.

22.1 § 7 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att förvärva aktier i OY Rahameklarit AB i Helsingfors.

22.1 § 8 Ansökan från PKbanken om tillstånd att förvärva aktier i Chase Manhattan Bank OY i Helsingfors.

29.1 § 6 Framställning från Svenska Skeppshypotekskassan om ändring i 5 § lagen (1980:1097) om Svenska Skeppshypotekskassan.

5.2 § 5 Ansökan från Penningsmarknadsmäklarna PM Fondkommission AB om tillstånd att driva fondkommissionsrörelse avseende aktier.

19.2 § 6 Förslag från Bankinstitutens arbetsgivareorganisation och Svenska bankmannaförbundet om lagändring innebärande att dagen efter Kristi Himmelsfärds dag blir bankfri dag.

19.2 § 7 Ansökan från Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa om ändring i reglementet (1968:564).

19.2 § 8 Framställning från Allmänna Pensionsfonden, fjärde fondstyrelsen, om ändringar i lagen med reglemente för Allmänna Pensionsfonden (1983:1092).

19.2 § 9 Kreditmarknadskommitténs promemoria med förslag till ändring av kapitaltäckningsreglerna för bank, fondkommissionsbolag och finansbolag.

5.3 § 2 Skrivelse med begäran om ändringar i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar.

5.3 § 3 Promemorian Finansiella koncerner (Ds Fi 1987:5).

19.3 § 4 Ansökan från Nordbanken om tillstånd att förvärva aktier i Nordbankens Finans Aktiebolag i Sundsvall.

19.3 § 5 Ansökan från Sparbankernas Bank om tillstånd att förvärva aktier m. m. i ett planerat kreditaktiebolag.

26.3 § 2 Ansökan från AB Stockholms Tomträttskassa om tillstånd till ändring av bolagsordningen.

26.3 § 3 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Bergen Bank A/S.

2.4 § 3 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att få utfärda och till Svensk Fastighetskredit AB:s förfogande ställa garantiförbindelse.

9.4 § 3 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att etablera filialkontor i New York och på Cayman Islands.

23.4 § 3 Ansökan från Istituto Bancario San Paolo di Torino om tillstånd att öppna representationskontor i Stockholm.

7.5 § 3 Ansökningar från Föreningsbankens Kommunfinansiering AB, Agro Jordbrukskredit AB och Agro Kredit AB om tillstånd till vissa ändringar i bolagsordningarna.

7.5 § 4 Ansökningar från Svenska Handelsbanken samt Skandinaviska Enskilda Banken för egen räkning och som ombud om tillstånd att få förvärva aktier i Stockholms Optionsmarknad OM Fondkommission AB.

7.5 § 5 Ansökan från PKbanken om tillstånd att utfärda garantiförbindelser för PKkredit AB.

7.5 § 10 Ansökan från Banque Indosuez Sverige om tillstånd att förvärva aktier i utländskt bolag.

14.5 § 2 Promemorian (1987-02-17) Utrikeshandeln i en krissituation. Rapporteringsrutiner för import- och exporttransaktioner.

14.5 § 3 Skrivelse från Allmänna Pensionsfonden, första, andra och tredje fondstyrelserna, med förslag till ändringar i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna Pensionsfonden.

14.5 § 4 Ansökan från Föreningsbankernas Bank om tillstånd att förvärva aktier i AB Svensk Fondförvaltning.

14.5 § 5 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Svensk Fastighetskredit AB (SFK).

14.5 § 6 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att etablera en filial i Singapore.

14.5 § 7 Ansökan från Götabanken om tillstånd att förvärva aktier i Sunnmørsbanken, Ålesund, Norge.

14.5 § 8 Ansökan från Premiäraktören 521 AB under namnändring till Gyllenhammar & Partners Fondkommission AB om tillstånd att driva fondkommissionsrörelse.

17.6 § 5 Långtidsutredningen (SOU 1987:3).

2.7 § 4 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva ytterligare aktier i Bergen Bank A/S, Bergen, Norge.

2.7 § 5 Ansökan från Union Bank of Finland Ltd om tillstånd att öppna representationskontor i Göteborg.

2.7 § 6 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att etablera filialkontor i New York och på Cayman Islands.

2.7 § 7 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva ytterligare aktier i Privatbanken, Köpenhamn.

16.7 § 2 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Eurocard-Köpkort AB.

16.7 § 3 Ansökan från Skaraborgsbanken om tillstånd att förvärva 24 % av AB Stockholms Tomträttskassa samt att förvärva konvertibla förlagsbevis utgivna av tomträttskassan.

13.8 § 2 Betänkandet Förnyelse av fondförvaltningen i staten (Ds C 1987:3).

27.8 § 3 Ansökan från Länssparbanken Norrbotten om tillstånd att driva fondkommissionsrörelse.

10.9 § 2 Bankinspektionens promemoria Bankservice i butik.

23.9 § 3 Ansökan från Götabanken om tillstånd att förvärva aktier i Merkantil Leasing Deutschland, GmbH.

23.9 § 4 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att få etablera filialkontor i London.

23.9 § 5 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att få etablera filialkontor i Hong Kong.

23.9 § 6 Ansökan från PKbanken om tillstånd att få etablera filialkontor i Hong Kong.

23.9 § 7 Ansökan från Föreningsbankernas Bank om tillstånd att förvärva aktier i Jämtlands Folkbank.

23.9 § 8 Betänkandet (SOU 1987:40) Datorisering av tullens export- och importrutiner – förstudie.

8.10 § 4 Framställning från Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag, SBAB, om vissa regeländringar.

15.10 § 2 Ansökan från Götabanken om godkännande av val av ordförande.

15.10 § 3 Ansökan från AB Stockholms Tomträttskassa om ändring av bolagsordningen.

15.10 § 4 Ansökan från Götabanken om tillstånd att inrätta filialkontor i London.

22.10 § 3 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att etablera ett filialkontor i London.

29.10 § 3 Ansökan från AB Stockholms Tomträttskassa om ändring av bolagsordningen.

12.11 § 3 Skrivelse från GotaGruppen AB med ansökan om undantag från bestämmelsen i 1 kap. 4 § första stycket bankaktiebolagslagen m. m.

12.11 § 4 Skrivelse från Svenska Bankföreningen ang. ändring i fondkommissionslagens bestämmelser om fondkommissionsbolags handelslager.

19.11 § 4 Förslag till ändring i 22 § andra stycket skuldebrevslagen.

19.11 § 5 Ansökan från PRIVATbanken A/S om tillstånd att öppna representationskontor i Göteborg.

3.12 § 2 Principförslag för en ny penningmarknadscentral.

3.12 § 4 Framställning från Stockholms fondbörs ang. avgiftsuttag.

3.12 § 6 Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att etablera filialkontor i Hong Kong.

17.12 § 7 Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken m. fl. banker om tillstånd att förvärva PKbankens A-aktier i BOFAB m. m.

Tillgångar, Mkr

Balans

	1985	1986	1987
Guld och utländska tillgångar			
Guld och valutareserv	44 644	45 648	50 288
Guld Not 1	1 168	1 168	1 168
Särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden Not 2	1 982	2 161	1 735
Reservposition i Internationella valu- tafonden Not 3	2 220	2 097	2 296
Utländska banker och värdepapper m. m., nettobelopp Not 4	39 274	40 222	45 089
Sveriges andel i Internationella åter- uppbyggnadsbankensgrundfond Not 5	375	375	444
Övriga Not 6	3	3	3
Inhemska tillgångar			
Statspapper och obligationer	65 237	88 550	95 697
Skattkammarväxlar Not 7	22 225	22 100	18 354
Övriga statspapper m. m. Not 8	43 012	66 450	77 343
Utlåning	6 621	4 790	2 742
Banker Not 9	5 857	4 149	2 402
Allmänheten Not 10	764	641	340
Skiljemynt	153	—	—
Checkar och postväxlar Not 11	2	1	0
Övriga Not 12	1 955	3 706	3 228
Summa	118 990	143 073	152 402

Anm. Inom linjen förda poster 1987: 381 mkr; Not 35.

räkning**Skulder och eget kapital, Mkr**

		1985	1986	1987
Utländska skulder				
Nettotilldelning av särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden	Not 2	2 190	2 039	2 047
Övriga		293	1 425	35
Inhemska skulder				
Checkräkning		1 670	9 435	10 168
Staten	Not 13	92	25	8
Banker, kassakrav	Not 14	618	8 078	7 556
Banker, övrigt	Not 15	—	4	19
Övriga	Not 16	960	1 328	2 585
Särskilda räkningar	Not 17	28 204	36 215	28 012
Konton för investering m. m.		10 338	10 576	12 982
Särskilda investeringskonton		6 745	2 634	1 034
Förnyelsekonton		—	3 993	2 088
Likviditetskonton för företag		7 750	10 991	7 538
Likviditetskonton för kommuner		2 272	7 008	4 370
Exportdepositionskonton		1 099	1 013	—
Övriga	Not 18	208	366	327
Utelöpande sedlar och mynt				
Sedlar	Not 19	48 095	54 050	56 303
Mynt	Not 20	—	1 819	1 922
Värderegleringskonton Not 21				
För utländska rörelsen		5 000	4 700	7 600
För inhemska rörelsen		7 000	7 000	20 300
Eget kapital Not 22				
Grundfond		1 000	1 000	1 000
Reservfond		500	500	500
Dispositionsfond		17 010	19 169	17 170
Årets resultat		7 820 ¹	5 355	7 018
Summa		118 990	143 073	152 402

¹ 1985 års resultat fastställt av riksdagen med ändring av fullmäktiges förslag

Resultaträkning

Redog. 1987/88:15

Mkr

		1985	1986	1987
Utländska rörelsen				
Ränteintäkter	Not23	3 356	3 780	4 202
Räntekostnader	Not 24	- 209	- 163	- 158
Omvärdering av värdepapper och valutor	Not25	-3 181	- 316	- 2 063
Summa		- 34	3 301	1 981
Inhemska rörelsen				
Ränteintäkter av statspapper m. m.	Not 26	6 751	9 534	8 822
Ränteintäkter av utlåning till banker m. m.	Not 27	2 435	595	711
Räntekostnader	Not28	- 881	-1 560	- 1 195
Omvärdering av värdepapper	Not29			13 321
Summa		8 305	8 569	21 659
Förvaltningsintäkter	Not 30	20	38	64
Förvaltningskostnader	Not 30	- 337	- 474	- 486
Extraordinära kostnader	Not 31	-	-1 998	-
Resultat före bokslutsdisposition	Not32	7 954	9 436	23 218
Bokslutsdisposition				
Avsättning till/ianspråktagande av värderingskonto för utländska rörelsen	Not 33	3 000	300	- 2 900
Avsättning till värderingskonto för inhemska rörelsen	Not 34	-2 000	-	-13 300
Upp/nedskrivning av statspapper m. m.		-1 134	-4 381	-
Årets resultat		7 820¹	5 355	7 018

¹ 1985 års resultat fastställt av riksdagen med ändring av fullmäktiges förslag.

Riksbanken är inte ett vinstdrivande verk utan det överskott som uppkommer är en naturlig följd av riksbankens uppgifter som centralbank och sedelutgivande institution. Sedelutgivningen kan ses som en helt räntelös inlåning. Riksbankens övriga uppgifter som centralbank tar sig i balansräkningen framför allt uttryck i innehav av utländska valutor (den svenska valutarenserv), innehav av statspapper samt utlåning till de svenska affärsbankerna.

Riksbankens redovisning skall främst ge ekonomisk-politisk relevant information om bankens verksamhet. Detta var ett mål när en ny bokföringsinstruktion fastställdes av fullmäktige den 23 september 1987. Den största förändringen innebär att bankens tillgångar och skulder med undantag av guld värderas efter vid års- och kvartalsslut gällande marknadsvärden. Tidigare principer för värdering av tillgångar och skulder innebar att värden i balansräkningen och förändringar i denna inte blev särskilt användbar i analyser av riksbankens ställning. En bokföring till marknadsvärden innebär att någon s. k. försiktighetsprincip inte tillämpas i värderingen av tillgångar och skulder.

De nya redovisningsprinciperna innebär att riksbankens tillgångar – utom guld – och skulder vid års- och kvartalsskiftet kommer att vara enhetligt värderade. För perioden mellan omvärderingstillfällena kommer transaktioner att bokföras till transaktionsvärde.

Omvärderingseffekter kommer fr. o. m. 1988 att ingå i det redovisade resultatet före bokslutsdispositioner.

Övergången till marknadsvärdering av tillgångar och skulder innebär att inkomster och utgifter i den utländska och inhemska rörelsen fr. o. m. 1987 års bokslut har periodiserats. I föregående bokslut gjordes inte detta utan inkomster och utgifter bokfördes när likvid erlades. 1987 års resultat har därför påverkats av olika redovisningsprinciper som gör att resultatet inte direkt kan jämföras med föregående års. Under resp. not nedan har periodiserade räntor angivits. Effekten av omvärderingen av valutor och statspapper redovisas i årets resultaträkning under utländska resp. inhemska rörelsen. I 1986 års resultaträkning gjordes ingen omvärdering av utländska värdepapper och för statspapper redovisades omvärderingen som en bokslutsdisposition.

Noter

Not 1

Värderingen av guldinnehavet, 188 753,2 kg, är oförändrad i förhållande till tidigare år. Värderingen har skett till 42,22 USD/uns, vilket motsvarar 6 190,08 kr./kg. Den dollarkurs som används i detta sammanhang är senast gällande centralkurs (4,56 kr. per USD) som formellt upphävdes 1978. Riksbankens guldreserv har ett marknadsvärde på ca 17 000 mkr.

Not 2

Särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden: På tillgångssidan upptas riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter, SDR, medan Sveriges nettotilldelning av SDR redovisas under utländska skulder. SDR har i årets bokslut upptagits till marknadsvärdet vid årsslutet. (I föregående års bokslut har SDR-kursen på IMF:s bokslutsdag den 30 april använts).

Not 3

Reservposition i Internationella valutafonden utgörs av summan av i reservtillgångar inbetalt insatskapital samt det belopp som fonden netto disponerat av det i kronor inbetalda insatskapitalet.

Not 4

Valutareseven består till den helt övervägande delen av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker. I valutareseven ingår även som en avdragspost utländska bankers tillgodohavanden i riksbanken om 512 mkr.

Not 5

Sveriges andel i Världsbankens grundfond: Sveriges kapitalinsats i Världsbanken har under året ökat med 69 mkr.

Not 6

Här redovisas riksbankens innehav av utländska sedlar m. m.

Not 7

Skattkamarväxlar: Riksbankens innehav av skattkamarväxlar är en avräkningspost för att täcka statsverkets dagliga underskott. Den skattkamarväxel som innehas vid bokslutet löper fr. o. m. 1987-12-30 till 1988-01-04 på nominellt 18 365 mkr.

Not 8

Övriga statspapper m. m.: Riksbankens innehav av statspapper och obligationer inkl. återköpsavtal uppgick vid årsskiftet till 77 675 mkr i nominella värden.

Marknadsvärdet på övriga statspapper innebär en uppskrivning med 14 677 mkr. Om tidigare års värderingsregler hade tillämpats skulle detta inneburit en uppskrivning med 1 454 mkr.

Not 9

Banker: Lån till banker sker i form av checkräkningskredit. Vid årsslutet uppgick bankernas lån i riksbanken till 2 402 mkr.

Not 10

Allmänheten: Riksbankens utlåning till allmänheten omfattar hypotekslån, avbetalningslån och arvsskattelån. Den avgjort största av dessa låneformer är hypotekslån, vilka vid årsskiftet utgjorde 302 mkr. Numera sker ej någon nytlåning till allmänheten.

Not 11

Checkar och postväxlar: Posten omfattar utestående clearingfordringar på andra banker. Vid årsskiftet uppgick dessa till ringa belopp.

Not 12

Övriga inhemska tillgångar: Posten innehåller ett flertal fordringar av olika slag:

Inlevererat förskott till statsverket av riksbankens resultat för 1987	2 111 mkr
Behållning på postgirokonton	1 101 mkr
Övriga tillgångar	16 mkr

Not 13

Staten: Posten omfattar vid årsskiftet utgående behållning på statsverkets och statliga myndigheters checkräkningar. Inlåning på dessa räkningar är av tillfällig natur och ränta utgår inte.

Not 14

Banker, kassakravsmedel: Posten omfattar de kassakrav som lagts på bankerna för december månad 1987, vilka utgjorde 3 % av bankernas genomsnittliga inlåning för oktober. På kassakravsmedel utgår ingen ränta.

Not 15

Banker, övrigt: Under posten förs behållningen på de bankers checkräkningar, vilka utvisar överskott. På behållningen på bankers checkräkning utgår för närvarande 6 % ränta.

Not 16

Övriga checkräkningar: Under posten förs ett flertal olika kundcheckräkningar. Den största behållningen innehas av Statens Kärnbränslenämnd och utgörs av avgifter inbetalade av reaktorinnehavare för finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle. På denna inlåning utgår ränta motsvarande marknadsräntan på 10-åriga statsobligationer. Vid utgången av december var denna räntesats "statslåneräntan", 11,58 %. Under posten förs i övrigt obetydliga belopp för personalföreningar, anställda i riksbanken m. fl.

Särskilda räkningar: Under posten finns ett mycket stort antal depositionsräkningar för företag och kommuner.

Den största behållningen avser konton för investering på vilka insättningar fr. o. m. 1987 görs vid två tillfällen per år – 15 februari och 30 april. Numera skall 100 %, dvs. hela ett företags avsättning till investeringsfond, insättas på konto i riksbanken. På behållning på investeringskonto i riksbanken utgår ingen ränta.

Till särskilda investeringskonton har gjorts avsättningar 1984–1985 baserade på företagets vinst. Under 1987 återbetalades 1 600 mkr från dessa konton.

Till förnyelsekonton gjordes under 1986 avsättning med 10 % av ett företags justerade vinst enligt lag om förnyelsekonton. Under 1987 gjordes uttag med 1 905 mkr.

Under 1984–1986 gjordes insättningar av företag och kommuner till likviditetskonton i riksbanken. Insättning gjordes med viss andel av lönesumman. Under året har återbetalats 6 905 mkr inkl. ränta. Resterande medel kommer att återbetalas den 31 mars 1988. På inestående medel utgår 7 % årlig ränta.

Medelinestående på tidigare exportdepositionskonton har under 1987 återbetalats med 1 051 mkr. inkl. ränta. På medlen utgick ränta lika med gällande diskonto.

De olika kontotyperna och behållningen per den 31 december 1987 framgår av nedanstående tabell.

	Behållning dec 1987
Konto för investering i rörelse	232 mkr
Konto för investering i skogsbruk	0 "
Arbetsmiljökonto ¹	2 "
Särskilt investeringskonto ¹	0 "
Investeringskonto för skog ¹	1 "
Konto för investering	12 730 "
Vinstkonto	17 "
Särskilt investeringskonto	1 034 "
Förnyelsekonton	2 088 "
Likviditetskonton för företag	7 538 "
Likviditetskonton för kommuner	4 370 "

¹Kontotypen upphör att gälla vid utgången av 1990.

Not 18

Övriga inhemska skulder: Posten innehåller ett flertal skulder av varierande slag:

oreglerade utlandsbetalningar	230 mkr
oreglerade bankgirobetalningar	42 mkr
oreglerade skulder till statsverket	24 mkr
leverantörsskulder	8 mkr
övriga skulder	23 mkr

Not 19

Utelöpande sedlar: Posten består av utelöpande sedlar vid årsskiftet, dvs. de sedlar som under årens lopp lämnats ut från riksbanken. Man kan också säga att värdet av utelöpande sedlar är från Tumba Bruk levererade sedlar minus makulerade och i riksbanken förvarade sedlar. Årsskiftet är den period på året då den utelöpande sedelmängden är som störst. De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer i mkr.:

10 000 kr	3 167 mkr
1 000 kr	28 433 mkr
500 kr	6 440 mkr
100 kr	15 702 mkr
50 kr	932 mkr
10 kr	1 474 mkr
5 kr	155 mkr

Fr. o. m. årsskiftet är vissa äldre sedlar ej längre giltiga. Av den utelöpande sedelmängden vid årsskiftet utgör dessa 820 mkr. Av dessa beräknas ca 700 mkr aldrig bli inlösta. Härigenom kommer en extraordinär intäkt att uppstå under 1988.

Not 20

Utelöpande mynt: Sedan 1986 redovisas utelöpande mynt på samma sätt som utelöpande sedlar. Vid årsskiftet bestod den utelöpande myntskulden av följande:

5 kr	669 mkr
2 kr	9 mkr
1 kr	610 mkr
0:50 kr	142 mkr
0:10 kr	161 mkr
Minnesmynt	331 mkr

Not 21

Värderegleringskonton: Under senare år har i samband med bokslut gjorts avsättningar till värderegleringskonton. Avsättningar i årets bokslut kommenteras nedan i not 33 och 34.

Not 22

Eget kapital: Eget kapital – utöver årets resultat efter bokslutsdispositioner – utgörs av:

grundfond	1 000 mkr
reservfond	500 mkr
dispositionsfond	17 170 mkr

Avsättning till resp. ianspråktagande av grundfond och reservfond görs efter riksdagsbeslut. Senaste avsättning gjordes 1978 då grundfonden ökades med 900 mkr och reservfonden med 400 mkr. Dispositionsfonden kan ianspråktagas efter beslut av riksbanksfullmäktige. Under 1987 togs 2 000 mkr i anspråk av dispositionsfonden till följd av riksbankens övertagande av myntverket. Jfr not 31.

Not 23

Utländska rörelsen, ränteintäkter: Denna post består av kupong- och bankräntor samt realiserade kursvinster på utländska värdepapper. I beloppet ingår periodiserade räntor med 930 mkr.

Not 24

Av räntekostnaderna utgör periodiserade räntor 19 mkr.

Not 25

Omvärdering av valutor och värdepapper: En omvärdering av valutor har gjorts som innebär en nedskrivning med 1 827 mkr. I beloppet ingår den nedskrivning som gjorts för första halvåret 1987 enligt tidigare principer med 1 512 mkr. Om dessa värderingsprinciper skulle tillämpats för hela 1987 skulle en nedskrivning av valutor ha gjorts med 3 044 mkr. Omvärderingen av utländska värdepapper till marknadsvärde innebär en nedskrivning på 236 mkr. Föregående år gjordes ingen omvärdering av värdepappersinnehavet i bokslutet. De belopp som redovisats för 1985 och 1986 avser omvärderingen av valutor. Posten kallades då kursdifferenser.

Not 26

Ränteintäkter av statspapper m. m.: Riksbankens innehav av statspapper har under året minskat bl. a. till följd av att medel på särskilda räkningar återbetalats. Som följd härav och av en huvudsakligen lägre räntenivå har ränteintäkterna av statspapper m. m. minskat med 712 mkr jämfört med 1986. I ränteintäkterna för 1987 ingår periodiserade räntor med 1 344 mkr.

Not 27

Ränteintäkter av utlåning till banker m. m.: Ränteintäkter av utlåning till banker m. m. uppgår till 711 mkr. Av beloppet utgör ränta på bankupplåning 624 mkr och resterande del, 87 mkr, utgör ränteinkomster från utlåning till allmänheten m. m. Ränteinkomsterna har ökat med 116 mkr huvudsakligen till följd av att bankupplåningen i genomsnitt legat på en högre nivå än föregående år samt att räntor på lån till allmänheten periodiserats med 16 mkr.

Not 28

Räntekostnaden för 1987 uppgår till 1 195 mkr, vilket är en minskning med 365 mkr. Detta beror på att stora återbetalningar gjorts från likviditetskonton och exportdepositionskonton under 1987. Dessutom ingick 1986 ränta på kassakravsmiddel med 211 mkr. Räntekostnaderna 1987 avser:

likviditetskonton	954 mkr
exportdepositionskonton	38 mkr
statens kärnbränslenämnd	191 mkr
Riksbankens jubileumsfond	9 mkr
övriga räntor	3 mkr

Omvärderingen av skattkamarväxlar till marknadsvärde, inkl. upplupen ränta, innebär en nedskrivning med 12 mkr. Omvärderingen av övriga statspapper m. m. till marknadsvärde, inkl. upplupen ränta innebär en uppskrivning med 14 677 mkr. Av nettosumman 14 665 mkr är kurseffekten 13 321 mkr och 1 344 mkr periodiserade räntor, dvs. upplupna räntor på statspapper. Om tidigare gällande värderingsprinciper skulle ha tillämpats hade detta medfört en uppskrivning med 1 454 mkr.

Not 30

Förvaltningskostnader och förvaltningsintäkter kommenteras ovan under avsnittet Förvaltningsåtgärder, s. 36.

Not 31

Extraordinära kostnader 1986: Här ingår riksbankens kostnader för att överta myntverket med 1 983 mkr.

Not 32

Resultatet före bokslutsdispositioner är 23 218 mkr. Om samma värderingsprinciper skulle ha tillämpats som för 1986 skulle resultatet före bokslutsdispositioner ha uppgått till 6 645 mkr.

Not 33

Avsättning till värderingskonto för utländska rörelsen: Av årets resultat före bokslutsdispositioner görs en avsättning med 2 900 mkr. Värderingskontot – som därmed uppgår till 7 600 mkr – utgör ytterst en reserv för förluster som kan uppstå i den utländska rörelsen. Storleken på kontot bör ses mot bakgrund av valutaansettens storlek och omsättning.

Not 34

Avsättning till värderingskonto för inhemska rörelsen görs med 13 300 mkr. Detta belopp motsvarar – avrundat till hundratals milj. kr. – den nettouppskrivning som gjorts av innehavet av statspapper till följd av de nya redovisningsprinciperna.

Not 35

I balansräkningen har inte upptagits följande tillgångar:

Fastigheter (taxeringsvärde eller del av beräknat byggnadsvärde)	257 mkr
Aktier och obligationer i AB Tumba Bruk	66 mkr
Aktier i BIS, Banken för internationell betalningsutjämning	10 mkr
Obligationer som tillhör fonden för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels Minne	46 mkr
Lån till riksbankspersonalens semesterförening	2 mkr

Därutöver ingår riksbankens mynt- och medaljsamling samt vid årsskiftet utestående valutakontrakt. Några reservationer för vinster och förluster på utestående valutakontrakt görs inte eftersom dessa i huvudsak kommer att motsvaras av förluster och vinster i den inhemska rörelsen.

Förslag till disposition av riksbankens resultat för år 1987

Årets resultat efter bokslutsdispositioner är 7 018 mkr.

I enlighet med fullmäktiges skrivelse till riksdagen om finansieringen av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond föreslås att 900 mkr av riksbankens resultat för år 1987 skall överföras till Jubileumsfonden. Därutöver har riksbanken under januari månad 1988 köpt till fonden överlämnade obligationer för 600 mkr.

Av resultatet från riksbankens egentliga verksamhet föreslås att 4 000 mkr inlevereras till statsverket. Under året har förskottsbetalningar gjorts med 2 111 mkr som motsvarar avkastningen på statspapper som köpts för medel på särskilda räkningar (investeringskonton m. fl.) Den sammanlagda inleveransen till statsverket skulle då bli 6 111 mkr.

Fullmäktige föreslår följande dispositioner av 1987 års resultat (1986 års uppgifter inom parentes):

Redog. 1987/88:15

Kronor

Årsresultat	7 018 413 482	(5 354 825 807)
Överföring från dispositionsfonden	–	(2 000 000 000)
Överföring till Jubileumsfonden	900 000 000	(–)
Inleverans till statsverket	6 110 561 000	(7 354 000 000)
– därav inlevererat som förskott	2 110 561 000	(3 624 000 000)
Överföring till dispositionsfonden	7 852 482	(825 807)

Fr. o. m. 1988 kommer en administrativ förenkling att genomföras av redovisningen för avkastningen på medel på s. k. särskilda räkningar. Nuvarande ordning med kvartalsvisa förskott frångås. I stället kommer statsverket för varje kalenderår att erhålla ränta på de medel som under året stått inne på särskilda räkningar motsvarande sex månaders statsskuldväxlar. Räntan överförs i efterhand direkt efter verksamhetsårets slut.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

Redog. 1987/88:15

Bilaga 1

Som ett led i celebrerandet av riksbankens 300-årsjubileum instiftade banken ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Priset skall årligen utdelas såsom belöning till den som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse, som avses i Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente. Priset utdelas av Kungliga Vetenskapsakademien enligt de grunder, som gäller för utdelandet av de genom testamentet instiftade Nobelprisen och prisbeloppet överensstämmer med det för dessa pris fastställda beloppet.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne utdelades år 1987 till professor Robert M. Solow, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, USA, för hans insatser inom teorin för ekonomisk tillväxt.

Riksbankens jubileumsfond

Redog. 1987/88:15

Bilaga 2

Riksbankens jubileumsfond tillkom genom en riksbankens donation till hugfästade av riksbankens 300-årsjubileum. Fondens syfte är att främja och understödja till Sverige anknuten vetenskaplig forskning. Den ursprungliga donationen utgjordes av värdepapper till ett bokfört värde om 250 mkr. Därefter har ytterligare värdepapper till bokfört värde om sammanlagt 200 mkr tillförts fonden. Fondens värdepapper har förvaltats av riksbanken som tillgodogjort fonden avkastningen.

För år 1987 uppgick den till fonden överförda avkastningen till 53,3 mkr.

För en närmare redogörelse för fondens verksamhet och ekonomi hänvisas till den verksamhetsberättelse fondens styrelse avger till riksdagen.

Fonden har enligt riksdagens beslut (FiU 1986/87:33 och 1987/88:4) frigjorts från riksbanken från och med den 1 januari 1988. Riksdagen har i samband därmed bemyndigat riksbanken att till fonden överföra ytterligare 900 mkr. i kontanta medel och att förvärva de till fonden tidigare överlämnade obligationerna för en köpeskilling av 600 mkr. (se fullmäktiges förslag till vinstdisposition för 1987).

SVERIGES RIKSBANK
Gäller från 87-01-01

